

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

MUHASEBE VE FİNANSMAN

**KIYMETLİ EVRAKLAR VE
MENKUL KIYMETLER**

Ankara, 2019

- Bu bireysel öğrenme materyali, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan çerçeve öğretim programlarında yer alan kazanımların gerçekleştirilmesine yönelik öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ- 1	3
1. TTK'DA YER ALAN BELGELER.....	3
1.1. Bono (Emre Muharrer Senet).....	3
1.1.1. Bononun Şekli	4
1.1.2. Bono Düzenlenmesi.....	7
1.1.3. Ciro İşlemleri.....	8
1.1.4. Tahsil ve Takip İşlemleri.....	9
1.2. Çek	10
1.2.1. Çekin Şekli	10
1.2.2. Hesap Açılırken Uyulması Gereken Kurallar	13
1.2.3. Çek Defteri Türleri	14
1.2.4. Bankaların Bildirim Yükümlülüğü ve Cezaları	15
1.2.5. Çek Düzenlenmesi.....	15
1.2.6. Ciro İşlemleri.....	17
1.2.7. Tahsil ve Takip İşlemleri.....	17
1.2.8. Çekte İbraz ve Ödeme	18
1.2.9. İhtar ve Düzeltme Hakkı.....	19
1.2.10. Savcılığa İhbar ve Sorumluluklar	19
1.2.11. Karşılıksız Çek	20
1.3. Poliçe.....	21
1.3.1. Poliçenin Şekli.....	21
1.3.2. Poliçenin Düzenlenmesi	25
1.3.3. Ciro İşlemleri.....	26
1.3.4. Tahsil Ve Takip İşlemleri	27
DEĞERLER ETKİNLİĞİ 1	28
UYGULAMA FAALİYETİ	29
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	32
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	36
2. MENKUL KIYMETLER.....	37
2.1. Yatırım ve Piyasalar.....	37
2.1.1. Yatırım.....	37
2.1.2. Piyasalar.....	40
2.2. Hisse Senetleri	41
2.2.1. Hisse Senetlerinin Türleri	42
2.2.2. Hisse Senedinin Getirileri ve Sorumlulukları	42
2.2.2.1 Haklar	42
2.2.2.2 Sorumlulukları:.....	43
2.2.3. Hisse Senedinde Fiyat ve Değer	43
2.2.3.1 Fiyatlar	43
2.2.3.2 Değerler	44
2.2.4. Hisse Senedinin Şekli	44
2.2.5. Hisse Senedi Piyasası	45

2.3. Tahvil	47
2.3.1. Tahvil Türleri.....	47
2.3.2. Tahvilin Getirileri ve Sorumlulukları	48
2.3.3. Tahvilde Fiyat ve Değer Kavramları	49
2.3.4. Tahvilin Şekli	49
2.3.5. Tahvil Piyasası.....	49
2.3.6. Hisse Senedi ve Tahvilin Farkları.....	50
2.4. Diğer Menkul Kıymetler	50
2.4.1. Repo.....	51
2.4.2. Varlığa Dayalı Menkul Kıymet	51
2.4.3. Gelir Ortaklığı Senedi.....	52
2.4.4. Menkul Kıymet ve Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı	52
2.4.7. Altın	53
2.4.8. Mevduat Faizleri.....	53
2.4.9. Döviz	53
2.4.10. Kâr Zarar Ortaklığı Belgesi	54
2.4.11. Katılma İntifa Senedi.....	54
2.4.12. Oydan Yoksun Hisse Senedi	54
2.4.13. Hazine Bonoları ve Devlet Tahvilleri.....	54
2.4.14. Banka Bonoları ve Banka Garantili Bonolar	54
2.4.15. Finansman Bonoları.....	54
2.4.16. Gayrimenkul Yatırımı.....	55
UYGULAMA FAALİYETİ	56
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	58
MODÜL DEĞERLENDİRME	61
CEVAP ANAHTARLARI	63
KAYNAKÇA	67

AÇIKLAMALAR

ALAN	Muhasebe ve Finansman
DAL	Alan Ortak
MODÜLÜN ADI	Kıymetli Evraklar ve Menkul Kıymetler
MODÜLÜN SÜRESİ	40/21
MODÜLÜN AMACI	Bireye/öğrenciye; iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri doğrultusunda kıymetli evrakları düzenleme ve menkul kıymetleri seçme ile ilgili bilgi ve becerilerini kazandırmaktır.
MODÜLÜN ÖĞRENME KAZANIMLARI	<ol style="list-style-type: none"> 1. TTK'ye göre Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan belgeleri düzenleyebileceksiniz. 2. VUK, TTK, SPK ve bağlı mevzuata göre menkul kıymetlere ilişkin belgeleri düzenleyebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Muhasebe ve Finansman Atölyesi Donanım: Vergi Usul Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, ofis araç – gereçleri, bilgisayar, internet, yazıcı, etkileşimli tahta
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Bireysel öğrenme materyali içinde yer alan ve her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendirebileceksiniz.

GİRİŞ

Sevgili Öğrencimiz,

İnsanlar ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın alır ve kullanır. Alıcı ve satıcının karşı karşıya geldiği, mal ve hizmetlerin el değiştirdiği yerlere piyasa adı verilir. Piyasadaki ticari işlemler her zaman nakit şeklinde olmayabilir. Ödeme aracı olarak para dışında bono(borç senedi), çek ve poliçe de kullanılmaktadır. Bu belgeleri temin etmek, düzenlemek, tahsil ve takibi işlemlerini yapabilmek işletme açısından çok önemlidir. Çünkü yapılacak bir hata işletmeyi zarara uğratabilir. Sizler de muhasebe ve finansman eğitimi alan kişiler olarak öğrenim hayatı sonrasında ticari hayattaki yerinizi alacaksınız. Bunu sadece tacirlik olarak algılamayınız. Her şeyden önce hepimiz birer tüketiciyiz. Alım satım faaliyetinde bu ödeme araçları ile karşılaşabiliriz.

İnsanların yaşamsal faaliyetlerini devam ettirmeleri büyük ölçüde ekonomik kaynaklara bağlıdır. Bu nedenle insanlar hobi olarak yapmayı sevdikleri işlerin dışında para kazanmak için bir meslek edinmeli ve insanlığa hizmet ederek üretken bir yaşam sürdürmelidirler. Kazanan ve üreten insanların ekonomik kaynaklarını idare etmek ve gerekirse bu kaynaklara yön vermek aşamasında muhasebe ve finansman meslekleri devreye girmektedir. Yatırım çok yönlü bir davranıştır. Doğru zamanda, doğru miktarda, doğru kaynağa yatırım yapmak önemlidir. Bu nedenle yatırım araçları, bu araçların getiri ve riskleri iyi bilinmelidir.

Bu bireysel öğrenme materyalinde kazanacağınız bilgi ve becerilerle ticari hayatta ve gündelik yaşamda sıklıkla kullanılan ve para yerine geçen bono, çek ve poliçeyi düzenleme, tahsil ve takibini yapabileceksiniz. Ayrıca, yatırım araçlarından biri olan menkul kıymetlerini tanıyabileceksiniz. Gerek kendi yatırımlarınızı, gerekse size güvenen ve paralarını emanet eden müşterilerinizin yatırımlarını en iyi şekilde değerlendirebileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

ÖĞRENME KAZANIMI

Bu öğrenme faaliyeti ile kazanılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda; Türk Ticaret Kanunu'na göre bono, çek ve poliçeyi düzenleyerek tahsil ve takip işlemlerini yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Çevrenizde bulunan bir ticari işletmeyi ziyaret ederek bono, çek ve poliçe örnekleri temin ediniz ve bunları hangi durumlarda kullandıklarını sorunuz.
- Bir bankaya giderek bono, çek ve poliçe ile ilgili yaptıkları işlemleri sorunuz ve bilgileri sınıfta arkadaşlarınız ile paylaşınız.

1. TTK'DA YER ALAN BELGELER

İhtiyaçlarımızı karşılamak için mal ve hizmet almak ve kullanmak zorundayız. Bu alım satım işlemleri sonrasında alınan mal ya da hizmetlerin bedeli ödenir. Ödeme nakit şeklinde olabileceği gibi para yerine geçen ödeme araçları kullanılarak da yapılabilir. Bu öğrenme faaliyetinde para yerine geçen ödeme araçlarından bono, çek ve poliçe anlatılacaktır.

1.1.Bono (Emre Muharrer Senet)

Borçlusunu tarafından imzalanarak alacaklıya verilen ve belli bir paranın, belli bir süre sonra ödeneceğini bildiren ticari belgeye bono (emre muharrer senet) denir.

- Bonoda iki taraf bulunur:
  - Borçlu (muhatap):Bono bedelini ödeyecek kişidir.
  - Alacaklı (lehtar):Bono bedelini tahsil edecek kişidir.

Bonoda cümle **ödeyiniz** şeklinde değil, **ödeyeceğim** şeklinde biter. Bu yönüyle bono bir ödeme vaadidir. Bono vadeli işlemlerde kullanılan bir senettir. Borçlu ödeme için ayıracak nakit parası olmaması dolayısıyla nakit ödeme yapmak yerine alacaklısına bono vermekle, ileride vade geldiğinde ödemek üzere borç altına girmiş olmaktadır. A'nın satacağı malı vardır, Z'nin de bu mala İhtiyacı olmakla beraber ödeyecek nakdi (parası) yoktur. A, malı Z'ye satar ve karşılığında da bono alır.

- Bono iki şekilde tahsil edilebilir:

- Ödeme zamanı geldiğinde alacaklı (lehtar), borçluya (muhataba) başvurarak tutarı tahsil eder ve senedi verir.
- Lehtar (alacaklı) ödeme zamanını beklemeden bir bankaya gider ve senedi iskonto ettirerek (kırdırarak) bedeli tahsil eder. Borç vadesi geldiğinde de muhatap (borçlu) borcunu bankaya öder. Senedin iskonto ettirilmesinde muhatap için bir kazanç ya da kayıp yoktur. Ancak lehtar ve banka kazançlıdır. Lehtar vadeden önce tahsilât yapmış olur. Banka ise senet üzerinden bir miktar iskonto keser ve bu da bankanın kazancı olur.

Bono bir kredi aracıdır. Muhatap borcunu hemen ödememekte, ödemeyi bir süre sonra yapmak sureti ile kredi sağlamış olmaktadır. Aynı şekilde alacaklı da senedi bir bankaya kırdırarak senet tutarını tahsil eder ve bu şekilde bankadan kredi sağlar.

Bununla birlikte, özellikle piyasanın ekonomik anlamda güvenli çalışma isteğinin sonucu olarak, bankalarca ya da başka kurumlarca verilen plastik kartların ve çek kullanımının kredili ödeme aracı biçiminde yaygınlaşması nedeniyle bono kullanımı gittikçe azalmaktadır.

1.1.1. Bononun Şekli

Kıymetli evrak niteliğinde bir senet olan bono, özel şekil şartlarına tabidir. Bu şartlar:

Senet Metninde Bono veya Emre Muharrer Senet Sözcüğü: Bonoda **Emre Muharrer Senet** veya **Bono** kelimeleri kullanılabilir. Bono Türkçeden başka bir dille yazılmışsa, o dilde bono karşılığında kullanılan sözcük olmalıdır.

<u>Vade Tarihi</u> <u>Yeri</u>	<u>Türk Lirası</u>	<u>Tanzim (Düzenleme) Tarihi ve</u>
İşbu bono mukabilinde ..... tarihinde Bay ..... veya emrühavalesine.....da .....TL ödeyeceğim.		
		Tanzim eden (Düzenleyen)

Şekil 1.1: Bono

<u>Vade Tarihi</u>	<u>Türk Lirası</u>	<u>Tanzim (Düzenleme) Tarihi ve Yeri</u>
İşbu emre muharrer senedim mukabilinde ..... tarihinde Bay .... veya emrühavalesine.....da ..... TL ödeyeceğim.		
Tanzim eden (Düzenleyen)		

Şekil 1.2: Emre muharrer senet

Kayıtsız ve Şartsız Belirli Bir Bedel Ödeme Vaadi: Ödeme vaadinin belli bir tutara (para borcuna) ilişkin olması gerekir. Aynı senet üzerinde, senet bedelinin hem yazı hem de rakamla gösterilmesi halinde, iki tutar arasında fark bulunursa yazı ile gösterilen geçerlidir.

<u>Vade Tarihi</u>	<u>Türk Lirası</u>	<u>Tanzim (Düzenleme) Tarihi ve Yeri</u>
500.		
İşbu bono mukabilinde ..... tarihinde Bay ..... veya emrühavalesine.....da Beş yüz TL ödeyeceğim.		
Tanzim eden (Düzenleyen)		

Şekil 1.3: Senet bedeli

Vade: Vade gösterilmemiş bono, görüldüğünde ödenir.

<u>Vade Tarihi</u>	<u>Türk Lirası</u>	<u>Tanzim (Düzenleme) Tarihi ve Yeri</u>
90 gün	500.	
İşbu bono mukabilinde 14 Nisan 2018 tarihinde Bay ..... veya emrühavalesine.....da ..... ödeyeceğim.		
Tanzim eden (Düzenleyen)		

Şekil 1.4: Vadesiz senet

Ödeme Yeri: Senet üzerinde ödeme yeri yoksa düzenleme yeri ödeme yeri sayılır. Keşidecinin adının yanındaki yer düzenleme dolayısı ile ödeme yeri sayılır.

<u>Vade Tarihi</u>	<u>Türk Lirası</u>	<u>Tanzim (Düzenleme) Tarihi ve Yeri</u>
İşbu bono mukabilinde ..... tarihinde Bay ..... veya emrühavalesine ANKARA'da ..... TL ödeyeceğim.		
Tanzim eden (Düzenleyen)		

Şekil 1.5: Ödeme yeri

Kime ve Kimin Emrine Ödenecekse Onun Ad ve Soyadı: Bonoda lehdarın adı ve soyadı yazılmalıdır. Çünkü bono **hamiline** düzenlenemez.

<u>Vade Tarihi</u>	<u>Türk Lirası</u>	<u>Tanzim (Düzenleme) Tarihi ve Yeri</u>
İşbu bono mukabilinde ..... tarihinde Bayan B. C. veya emrühavalesine ..... da ..... TL ödeyeceğim.		
Tanzim eden (Düzenleyen)		

Şekil 1.6: Alacaklı

Senedin Tanzim Edildiği Gün ve Tarih: Eğer senette düzenlenme tarihi yoksa senet bono niteliği kazanmaz.

<u>Vade Tarihi</u>	<u>Türk Lirası</u>	<u>Tanzim (Düzenleme) Tarihi ve Yeri</u>
25.08.2018-ANKARA		
İşbu bono mukabilinde ..... tarihinde Bay ..... veya emrühavalesine ..... da ..... TL ödeyeceğim.		
Tanzim eden (Düzenleyen)		

Şekil 1.7: Düzenleme günü ve tarihi

Senedi Tanzim Edenin (Düzenleyenin) İmzası: Bono üzerinde asıl borçlunun ad, soyad ve imzası olması gerekir. Ancak sadece borçlunun imzasının olması senedi geçerli kılar. Bononun altında borçlunun imzası yoksa veya imza sahte ise, böyle bir belge bono sayılmaz. İmza; kişinin kimliğini (hüviyetini) gösteren bir belgedir.

<u>Vade tarihi</u>	<u>Türk lirası</u>	<u>Tanzim (Düzenleme) Tarihi ve Yeri</u>
İşbu bono mukabilinde ..... tarihinde Bay ..... veya emrühavalesine.....da .....TL ödeyeceğim.		
Tanzim eden (Düzenleyen) S E İMZA		

Şekil 1.8: Borçlunun imzası

Ayrıca VUK(Vergi Usul Kanunu)'a göre; tarafların vergi mükellefi olması durumunda bonoda, müteselsil (zincirleme) seri ve sıra numarası ile alacaklı ve borçlunun adı, adresi, bağlı bulunduğu vergi dairesi, hesap numarası da bulunmalıdır.

1.1.2. Bono Düzenlenmesi

Bono düzenlenirken zorunlu şekil şartlarına uyulması gerekir. Şekil şartlarına uyulduğu takdirde herhangi bir zorluk ile karşılaşılmaz. Rakam yazılırken dikkat edilmelidir.

Örnek: S. E., 30.04.2017 tarihinde, B. C.'dan 800 TL tutarında mal almıştır. A. K. bu malı doksan (90) gün vadeli olarak almış ve karşılığında bono vermiştir.

S. E bilgileri:

Adresi: A cad . No:999 İZMİR, Vergi dairesi: KARŞIYAKA, Hesap No: 1234567890

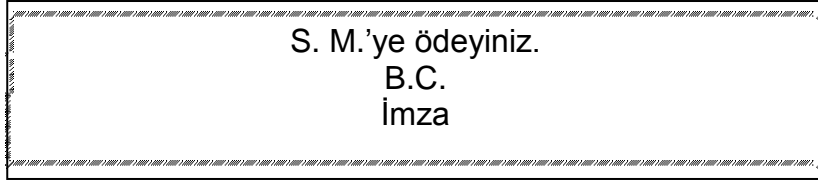
<u>Ödeme Günü</u>	<u>Türk Lirası</u>	<u>Kuruş</u>	<u>No.</u>
1 14.12.2014	2 #1.500#		
İş bu emre Muharrer senedim Mukabilinde 3 14 Aralık 2014 Tarihinde			
Sayın 4 Mehmet ..... veyahut emruhavale			
Yukarıda yazılı yalnız 5 #Binbeşyüz# Türk Lirası			
Kuruş ödeyeceği Bedeli 6 Nakden Ahz olunmuştur. İş Bu bono			
Vadesinde ödenmediği takdirde müteakip bonolarında muacceliyet kesbedeceğini, ihtilaf			
Vukuunda Ankara Mahkemelerinin selahiyetini şimdiden kabul eyleri			
İsim / Ünvan : 7 Ali ..... Düzenlendi 8 Tar. 14/11/2014			
Adres : Yukarı Mah. Aşağı Sk. No:1/1 Ankara			
Çankaya / ANKARA			
V.D; No su / T.C.Kimlik No : 123456789			
Kefil : 9			
V.D; No su / T.C.Kimlik No :			

Şekil 1.9: Bono örneği.

1.1.3. Ciro İşlemleri

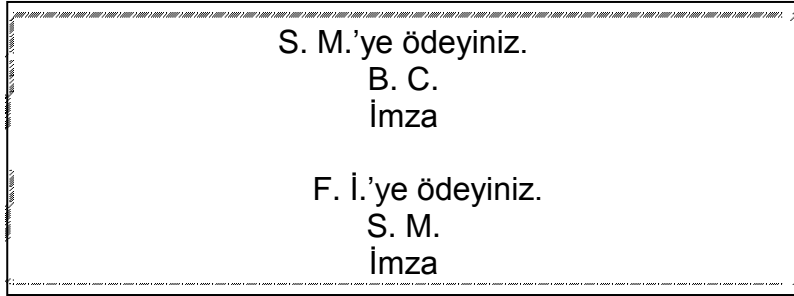
Bono, ciro ve teslim yoluyla bir başkasına devredilebilir. Ciro, bir senet üzerindeki hakların başka bir kişiye kayıtsız ve şartsız devredilmesi için yapılır. Ciro eden kimseye **ciranta** denir. Ciro, kambiyo senetlerinin arka yüzüne yapılır. Ciro, iki şekilde yapılır:

Tam Ciro: Ciranta, senedin arka yüzüne ciro yapacağı kimsenin ad ve soyadı(varsa ünvanı) ile **Ödeyiniz** kelimesini yazar ve altına imzasını atar. Yukarıdaki örnekte alacaklı B. C. senet üzerindeki haklarını bir başkasına devredebilir.

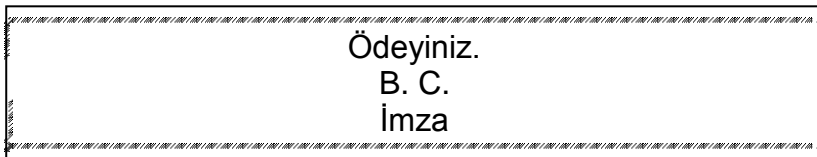
Şekil 1.10: Tam ciro

Yukarıdaki son duruma göre bononun alacaklısı S. M. olmuştur. Çünkü B.C. alacak hakkını senedin arka yüzünü imzalayarak kendisine devretmiştir. Aynı şekilde S. M.'de hakkını bir başkasına da devretme yetkisine sahiptir. Buna göre senedin arka yüzünün son durumu aşağıdaki gibi olacaktır;

Şekil 1.11: Tam ciro

Beyaz Ciro: Ciranta, senedin arka yüzüne sadece **Ödeyiniz** kelimesini yazar ve altına imzasını atar. Yukarıdaki örnekte alacaklı B. C., senet üzerindeki haklarını bir başkasına devredebilir.

Şekil 1.12: Beyaz ciro

Yukarıdaki son duruma göre bononun alacaklısı senedi elinde bulunduran kimse ona aittir. Çünkü B. C. alacak hakkını senedin arka yüzünü imzalayarak kendisine devretmiştir. Burada beyaz ciro yapıldığından senet üzerinde kimin alacaklı olduğu isim olarak belli değildir. Senet o anda kimin elinde bulunuyorsa senet üzerindeki haklar ona geçmiştir.

1.1.4. Tahsil ve Takip İşlemleri

Bononun tahsil ve takibi alacaklı tarafından bizzat yapılabileceği gibi banka aracılığı ile de yapılabilir. Alacaklı vadeyi (ödeme günü) bekler ve muhataptan borcunu ödemesini ister. Muhatap borcunu vadesinde öderse sorun olmaz. Alacak tahsil edilir. Ancak bono tahsili banka aracılığı ile de yapılabilir.

➤ Banka aracılığı ile tahsil işleminde şu aşamalar takip edilir:

- Alacaklı bankaya giderek senedi kırdırır(iskonto ettirir).
- Banka vade yaklaşınca borçluya senedin kendisinde olduğunu ve vade gelince kendisine ödeme yapmasını belirten bir ihbarname (bildirme yazısı) gönderir.
- İhbar üzerine borçlu bankaya ödeme yapar ve senedi bankadan alır.
- Banka hizmeti karşılığı hesapladığı komisyon tutarını düşerek tahsil ettiği bedeli senet alacaklısına öder.
- Eğer borçlu borcunu ödemez ise :
  - Noter aracılığı ile borçluya ödememe protestosu çekilir(Protesto uyarı niteliğinde bir yazıdır.).
  - Senet ödeme gününden itibaren iki iş günü içinde ödenmezse protesto ettirilir.
  - Vade hafta sonuna gelirse hafta sonunu takip eden birinci iş günü içinde protesto ettirilir.
- Senet bankaya muhatap tarafından ödendikten sonra senet iade edilir.
- Alacaklı, borcun ödenmemesi halinde icra(borçlunun mallarına el konulması) veya rücu (borçluya tekrar başvurma) yollarına gidebilir.

Ödeme İşlemleri: Borçlu borcunu ödemediği önce senedin şekil şartlarına uyup uymadığını denetler. Bir eksik varsa ödemediği kaçınabilir. Borçlu alacaklı bilgilerini kontrol ettikten sonra ödemeyi yapar. Ancak bono ciro ile başkalarına devredilmiş ise senedi elinde bulunduranın yasal alacaklı olup olmadığı kontrol edilmelidir.

Her ciroda devralan kişi ve sonrakinde devreden kişi olmalıdır. Buna ciro zinciri denir. Zincir bozulmuş ise bonoyu elinde bulunduran kişi yasal olarak alacaklı değildir. Borçlu bu senedi ödememelidir. Çünkü zincir çalınma veya kaybolma sırasında bozulur.

Borçlunun Ödememesi Halinde Sorumlular: Borçlu borcunu ödemez ise hamil (alacaklı) icra yoluna başvurabileceği gibi diğer sorumlulara da başvurabilir. Senet üzerinde imzası bulunan cirantalar kendinden sonra gelene karşı sorumludurlar.

1.2. Çek

Resim 1.1: Çek

Çek bir bankaya hitaben yazılmış ve TTK’de belirtilen hükümlere göre düzenlenmiş, ödeme emri niteliğinde olan kıymetli bir evraktır.

- Çekte üç taraf vardır.
  - Çeki düzenleyen (keşideci)
  - Çeki ödeyecek banka şubesi borçlu (muhatap)
  - Keşide edilmiş çeki elinde bulunduran kişi alacaklı (hamil)

Diğer ödeme araçlarından en önemli farkı çeklerde vadenin olmamasıdır. Çek bankaya sunulduğu anda tahsil edilmek zorundadır. Çek: banka hesabını kullanan kişinin hesabında o kadar para olmasının ibrazı demektir.

1.2.1. Çekin Şekli

Çek, hukuki mahiyeti itibariyle bir ödeme aracıdır. Türk Ticaret Kanunu’na göre çekin şekline ait yasal unsurlar aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

Çek Kelimesi: Bir çekin geçerli olabilmesi için mutlaka **ÇEK** kelimesinin bulunması gerekir. Eğer çek Türkçeden başka bir dilde yazılmış ise o dilde çek karşılığı olarak kullanılan kelime bulunmalıdır.

T.C. ZİRAAT BANKASI 3-135- şube /İSTANBUL	Keşide yeri, tarihi .....
	TL
Bu çek karşılığında..... Yalnız ..... TL Ödeyiniz.	
Hesap NO: 06807-2 Çek No: 230071285 V.K No: 6666666666 IBAN: TR11 1111 1111 1111 1111 111111	B. C. İMZA

Şekil 1.13: Çek kelimesi

Kayıtsız ve Şartsız Muayyen Bir Bedelin Ödenmesi İçin Havale: Çek kredi aracı olmadığı için faiz öngörülemez. Çekin üzerine yazılan faiz şartı, konulmamış sayılır. Çek bankaya ibraz edildiği zaman eğer borçlunun hesabında yeteri kadar para varsa banka tarafından herhangi bir şart konulmaksızın ödenmesi gerekir.

T.C. ZİRAAT BANKASI 3-135- Şube /İSTANBUL	Keşide yeri, tarihi .....
	750. - TL
Bu çek karşılığında..... Yalnız Yediyüzelli TL Ödeyiniz.	
Hesap NO: 06807-2 Çek No: 230071285 V.K No: 6666666666 IBAN: TR11 1111 1111 1111 1111 111111	
	B.C. İMZA

Şekil 1.14: Tutar

Ödeyecek Kimsenin (Muhatabın) Ad ve Soyadı: Türkiye’de ödenecek çeklerde muhatap ancak bir banka veya özel finans kurumu olabilir.

T.C. ZİRAAT BANKASI 3-135- Şube /İSTANBUL	Keşide yeri, tarihi .....
	TL
Bu çek karşılığında..... Yalnız ..... TL Ödeyiniz.	
Hesap NO: 06807-2 Çek No: 230071285 V.K. No: 6666666666 IBAN: TR11 1111 1111 1111 1111 111111	
	İMZA B.C.

Şekil 1.15: Muhatap

Ödeme Yeri: Çekte ödeme yerinin gösterilmesi zorunlu değildir. Gösterilmediği takdirde, muhatabın ad ve soyadı yanında (bankanın ünvanının) gösterilen yer ödeme yeridir.

T.C. ZİRAAT BANKASI 3-135- Şube /İSTANBUL	Keşide yeri, tarihi .....
	TL
Bu çek karşılığında..... Yalnız ..... TL Ödeyiniz.	
Hesap NO: 06807-2 Çek No: 230071285 V.K. No: 6666666666 IBAN: TR11 1111 1111 1111 1111 111111	B.C. İMZA

Şekil 1.16: Ödeme yeri

Keşide Günü ve Yeri: Çek üzerinde yazılı tarih ile gerçek keşide günü birbirine uymuyorsa, çek üzerinde yazılı bulunan tarih dikkate alınır. Keşide günü olarak gösterilen günden önce ödenmek için ibraz edilen çek (ileri tarihli çek), ibraz günü ödenir.

T.C. ZİRAAT BANKASI 3-135- Şube /İSTANBUL	Keşide yeri, Tarihi ANKARA, 25.08.2018
	TL
Bu çek karşılığında..... Yalnız ..... TL Ödeyiniz.	
Hesap NO: 06807-2 Çek No: 230071285 V.K. No: 6666666666 IBAN: TR11 1111 1111 1111 1111 111111	B. C. İMZA

Şekil 1.17: Düzenleme günü ve yeri

Keşidecinin (Çeki Düzenleyen) İmzası: Çeki düzenleyen (keşideci) kişi ya da imza yetkisi bulunan kişi imzalayabilir. İmza yerine, parmak izi geçerli olmadığı gibi mühür de kullanılamaz.

T.C. ZİRAAT BANKASI 3-135- Şube /İSTANBUL	Keşide yeri, tarihi .....
	TL
Bu çek karşılığında..... Yalnız ..... TL Ödeyiniz.	
Hesap NO: 06807-2 Çek No: 230071285 V.K. No: 6666666666 IBAN: TR11 1111 1111 1111 1111 111111	B.C. İMZA

Şekil 1.18: Keşidecinin imzası

1.2.2. Hesap Açılırken Uyulması Gereken Kurallar

Resim 1.2: Çek hesabı açılması

Bankalar, çek hesabı açtırmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin

- Çek hesabı açma ile ilgili yasaklarının olup olmadığını kontrolünü yaparlar.
- Ekonomik ve sosyal durumlarını da incelemeleri kanuni bir zorunluluktur.
- Finansal yapılarının özenli bir şekilde inceler. Finansal yapısı bozuk olanlara, durumunu düzeltinceye kadar çek hesabı açtırılmaması yönünde bir sorumluluk getirir.
- Bankalar kontrol için gerçek ve tüzel kişilerden aldıkları belge ve beyanları, çek hesabının ne kadar kullanıldığına bakmadan on (10) yıl süreyle saklamaları gerekir.

- Çek hesabı açmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin imzaya yetkili kişilerinden çek hesabı açma yasağı bulunmadığına dair imzalı yazı olarak beyan etmek zorundadır.

Çek defteri isteyen ancak yerleşimleri yurt dışında bulunan kişiler, bankaya Türkiye’de bir adres bildirmek zorundadır. Adres değişikliğinde bu değişikliği bildirmeleri hem kanuni zorunluluk hem de bankadan gelecek tebligatların kendilerine ulaşması için önemli bir husustur.

Çekin kısmen veya tamamen karşılıksız kalması halinde; banka, çeki elinde bulundurana çek sahibinin kendisindeki adres/adreslerini vermek zorundadır.

Çek hesabı yetkilinin, vekilinin veya yasal temsilcisinin imzası olmadan açılmamaktadır.

Resim 1.3: Çek imzalanması

1.2.3. Çek Defteri Türleri

Çek defterleri sadece bankalar tarafından bastırılabilir. Hamiline yazılacak olan çekler için özel hesap açılır ve hamiline ibaresi matbu olarak çek yapraklarında yer alır.

Resim 1.4: Çek defteri

Tüzel kişi adına çek düzenleyen ya da tüzel kişilerin imza yetkililerinin adı ve soyadının da yazılması gerekmektedir. Bu uygulamanın olumsuz tarafı ise tüzel kişilerde imza yetkilileri değiştiğinde çek yapraklarının da değiştirilmesi zorunluluğudur. Bankaların çek yaprağı başına ücret aldığı düşünüldüğünde bu uygulama tüzel kişilere ilave bir yük getirmektedir.

- Çek defterleri farklı renklerde basılmasının nedenleri şunlardır:
  - Kullanan kişi ve kullanım amacına göre ayrıma tabi tutulmuştur.
  - Bu ayırım çek hamillerine de bilgi vermesi açısından faydalı olmuştur.
  - Kayıtdışılığın önlenmesi ve denetime uygun hale getirmek amacıyla tacir olan-tacir olmayan kişilerin kullandıkları çekleri hamiline yazılı-ada yazılı şeklinde ayrıma tabi tutulmasıdır.
- Çeklerin çeşitleri şunlardır:
  - LACİVERT ÇEK : Tacir çeki
  - KIRMIZI ÇEK : Hamiline düzenlenen tacir çeki
  - YEŞİL ÇEK : Tacir olmayan gerçek kişi çeki
  - KAHVERENGİ ÇEK: Hamiline düzenlenen tacir olmayan kişi çeki

1.2.4. Bankaların Bildirim Yükümlülüğü ve Cezaları

Çek ve çekin tarafları ile ilgili tüm bilgiler dönemler itibariyle Gelir İdaresi Başkanlığına bildirilir. Bu uygulama ile hedeflenen kayıtdışını azaltmaktır.

Bankaların, hamiline düzenlenmesi yasak olan çeklerin (Lacivert ve Yeşil Çek) hamiline düzenlendiğini tespit etmeleri halinde, tespit tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde Cumhuriyet başsavcılığına ve Gelir İdaresi Başkanlığına bildirim yapmak zorundadır.

Çekin karşılığının hesapta mevcut olmasına rağmen, hamile ödemede bulunmayan banka görevlisi, şikâyet üzerine bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Kısmen veya tamamen karşılığı bulunmayan çekle ilgili olarak-talebe rağmen-**karşılıksızdır** işlemi yapmayan banka görevlisi, şikâyet üzerine bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır

Tacirin ticarî işletmesiyle ilgili iş ve işlemlerinde, tacir olmayan kişinin çek defterini kullanarak çek düzenleyen ve düzenleyen kişi altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bankaya gerçek dışı beyanda bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi adına çek hesabı açan banka görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır

1.2.5. Çek Düzenlenmesi

Çek düzenlenirken zorunlu şekil şartlarına uyulması gerekir. Ancak özellikle rakam yazılırken çok dikkat edilmesi gerekir.

Resim 1.5: Çek düzenlenmesi

Uygulamada çekler hamiline veya nama yazılı olarak düzenlenebilir.

- Bu çeklerin özellikleri şunlardır:
  - Hamiline yazılı çeklerde isim belirtilmez. Çek kimin elinde ise o kişi çeki tahsil edebilir.
  - Nama yazılı çeklerde ise isim belirtilir ve ismi yazılı kişiden başkası çeki tahsil edemez.

Örnek: Verilen bilgilere göre çeki düzenleyelim.

S. B. 01.06.2018 tarihinde Ankara’da S. E.’den 1.350 TL’ye bir televizyon almış ve ödemeyi çek ile yapmıştır.

T.C. ZİRAAT BANKASI 6440 şube/ANKARA	Keşide yeri, tarihi ANKARA, 01.06.2018
	1.350. - TL
Bu çek karşılığında S. E.’ye yalnız binüçyüzelli.-Türklirası ödeyiniz.	
Hesap NO: 7897-2 Çek No: 598725695 V.K. No: 6666666666 IBAN: TR11 1111 1111 1111 1111 111111	S. B. iMZA

Şekil 1.19: Çek örneği

1.2.6. Ciro İşlemleri

Çekte aynı bonoda olduğu gibi ciro ile başkasına devredilebilir. Ciro yapan kişiye ciranta denir.

➤ İki tür ciro vardır:

- **Tam ciro:** Çekin devredildiği kişinin ad ve soyadı ile **ödeyiniz** yazılarak imzalanır. İsmi yazan kişiden başkası tahsil edemez.
- **Beyaz ciro:** İsim belirtilmeden sadece **ödeyiniz** yazılır ve imzalanır. Çek kimin elinde ise o tahsil edebilir.

1.2.7. Tahsil ve Takip İşlemleri

Çekin tahsil ve takibi ile ilgili başlıca hususlar şunlardır:

Vade: Çek görüldüğünde ödenir. Buna aykırı herhangi bir kayıt (vade) yazılmamış hükmündedir, dolayısıyla geçersizdir. Keşide günü olarak gösterilen günden önce ödenmek için ibraz olunan bir çek ibraz günü ödenir. Karşılığı yok ise arkası yazılır.

Ödeme İçin İbraz Süreleri: Çek görüldüğünde ödenir. Aynı zamanda çek bir ödeme aracıdır. Bu sebeple, çeklerde kabul ve vade yoktur. Fakat keşide ve ödeme yerleri dikkate alınarak çekler için ibraz süreleri belirlenmiştir.

➤ Bu süreler şunlardır:

- **Çek, keşide edildiği yerde ödenecekse** (çekin üzerinde yazılı muhatap banka şubesi ile keşide yeri aynı ise) **on gün**,
- **Keşide edildiği yerden başka bir yerde ödenecekse** (çek üzerindeki muhatap banka şubesi ile keşide yeri farklı ise) **bir ay** içinde muhataba ibraz edilmelidir.
- Türkiye’de keşide edilen çek, başka bir yerde ve fakat **aynı kıta üzerindeki bir ülkede ödenecekse bir ay**, (Bir Avrupa ülkesinde çekilip de Akdeniz’de sahili bulunan bir ülkede ödenecek olan veya Akdeniz’de sahili bulunan bir ülkede çekilip bir Avrupa ülkesinde ödenecek çekler, aynı kıtada keşide edilmiş ve ödenmesi şart kılınmış çek sayılır.)
- Bir kıtada keşide edilen çek, **başka bir kıtada ödenecekse üç ay** içinde ibraz edilmelidir.

Söz konusu süreler, çekte keşide günü olarak gösterilen tarihten itibaren işlemeye başlar. Çek, bu süreler içinde ibraz edilmezse, keşideci çekden rücu edebilir (cayabilir). Etmemişse, muhatap sürenin geçmiş olmasına rağmen ödemede bulunabilir. Fakat ibraz süresi geçtikten sonra muhatabın alacaklıya ödemede bulunma zorunluluğu yoktur. Bu durumda alacaklının, cirantalara (varsa ciro edenlere) ve keşideciye de müracaat hakkı yoktur.

Keşide yeri ile ödeme yeri ayrı kıtalarda bulunsa dahi her iki ülkenin Akdeniz’de kıyılarının olması halinde ibraz süresi üç ay değil, bir ay olarak kabul edilir.

Bu yazılı müddetler, çekte keşide günü olarak gösterilen tarihten (keşide günü hariç) itibaren başlar. Sürenin son günü tatile rastladığı takdirde, süre takip eden ilk iş gününe kadar uzar. Aradaki tatil günleri süre hesabına dâhildir.

Çekten Cayma: Keşidecinin çekten cayması, ancak ibraz müddeti geçtikten sonra hüküm ifade eder. Çekten cayılmamışsa, muhatap ibraz müddetinin geçmesinden sonra dahi çeki ödeyebilir.

Çekin Ödemeden Men Edilmesi: Keşideci çekin kendisinin veya üçüncü bir kimsenin elinden rızası olmaksızın çıkmış olduğu iddiasında ise muhatapı çeki ödemekten men edebilir. Çekin rıza hilafına elden çıkması; çaldırmak, kaybetme veya zorla alınması hallerini ifade eder.

Keşideci tarafından ödemeden men talimatı verilmesi halinde, çekin ibrazında arkasına, banka tarafından, keşidecinin ödemeden men talimatı bulunduğu ve bu nedenle işlem yapılamadığı belirtilerek karşılığı olup olmadığı yazılır ve karşılık veya kısmi karşılık var ise bu miktar bloke edilir.

Muhatap bankayı; ancak keşideci ödemekten men edebilir. Hamilin buna hakkı yoktur. Hamil, ancak mahkemedен alacağı tedbir kararı ile ödemeyi durdurabilir. Çek keşide edilen hesap üzerinde rehin bulunması, haciz veya ihtiyati tedbir konulması halinde muhatap banka ödeme yapamaz.

Keşidecinin Ölümü: Çekin tedavüle çıkmasından sonra keşidecinin ölümü veya medeni hakları kullanma ehliyetini kaybetmesi yahut iflası çekin geçerliliğine zarar getirmez.

Banka, çekteki imza ile keşidecinin bankaya vermiş olduğu imza beyannamesindeki imza birbirini tuttuğu ve uygun olduğu takdirde ödeme yapacak, ölüm vakasını ve intikalleri bağlı olduğu vergi dairesine bildirecektir.

Zamanaşımı: Hamilin, cirantalara, keşideci ve diğer çekin ibraz müddetinin bitiminden itibaren altı ay geçmekle zaman aşımına uğrar. Çek borçlularından birinin diğerine karşı haiz olduğu müracaat hakları bu çek borçlusunun çeki ödediği veya çekin dava yolu ile kendisine karşı dermeyeran edildiği tarihten itibaren altı ay geçmekle zamanaşımına uğrar.

1.2.8. Çekte İbraz ve Ödeme

Çek, bedelinin ödenmesi talebiyle muhatap bankanın herhangi bir şubesine ibraz edilebilir. İbrazın gerçekleşmesi için, çekin muhatap bankaya fiilen verilmesi gerekir. Çekin takas odasına ibraz edilmesi muhatap bankaya ibraz sayılır. Çekle işleyen hesabın bulunduğu banka şubesi, ibraz edildiği anda karşılığı bulunan çeki ödemek zorundadır. Çekin karşılığının kısmen bulunması halinde ise bu miktar ödenir.

Resim 1.6: Çekin ödenmesi

Muhatap bankanın, hesabın bulunduğu şubesi dışındaki bir şubesine ibraz edilen çek karşılığı provizyon alınmak suretiyle ödenir. Türk lirası hesabına bağlı olarak alınmış olan çek karnelerine yabancı para yazılarak çek keşide edilmesi halinde, çekin karşılığının olması halinde ödenmesi gerekir, karşılığının hesapta bulunmaması halinde ise arkasına karşılığı olmadığı yazılır.

1.2.9. İhtar ve Düzeltme Hakkı

➤ İhtar

Banka şubeleri süresinde ibraz edilen çeklerin kısmen veya tamamen karşılığı olmadığını arkasına yazmak suretiyle tespit ettiklerinde, ibraz tarihini izleyen **on (10)** iş günü içinde hesap sahibine iadeli taahhütlü bir mektup göndererek şunları bildirir:

- Kendisinin veya vekil ve temsilcilerinin elinde bulunan bütün çek karnelerini aldığı bankalara geri vermesini
- Düzeltme işlemlerini yerine getirmesini
- Aksine davranışların cezai müeyyideleri gerektireceğini

➤ Düzeltme Hakkı

Hesap sahibi, ihtar mektubunu aldığı veya almış sayıldığı tarihten itibaren yedi iş günü içinde çek tutarını veya karşılıksız kalan bölümünü **%10** tazminatı ve gecikme faizi muhatap bankaya yatırdığı takdirde çek keşide etme hakkını yeniden kazanır.

Düzeltme hakkı, karşılıksız çekin ibraz tarihini takip eden bir yıl içinde ancak iki defa kullanılabilir. Ancak 1. düzeltme hakkının kullanılmaması durumunda çek yasağına girileceğinden 2. düzeltme hakkı söz konusu olmayacaktır.

1.2.10. Savcılığa İhbar ve Sorumluluklar

Banka tarafından yapılan ihtarı aldığı veya almış sayıldığı tarihten itibaren **yedi (7)** iş günü içinde geçerli bir sebebe dayanmaksızın çek karnelerini geri vermeyenlerin savcılığa ihbarı zorunludur.

Düzeltme işlemi yapılmadığı halde bir yıllık müddet içinde çek keşide edenler fiilleri başka bir suç meydana getirirse bile ayrıca **üç aydan altı aya kadar hapis** ve ayrıca **ağır para cezası** ile cezalandırılırlar.

1.2.11. Karşılıksız Çek

Karşılıksız çeklerde muhatap bankanın sorumluluğu, 2017 yılı için her bir çek yaprağı başına 1.410 TL'dir. 2017 yılı için belirlenmiş olan 1.410 TL'lik tutar TÜİK tarafından yayımlanan fiyat endekslerindeki yıllık değişimler göz önünde tutularak TCMB tarafından her yıl ocak ayında belirlenir.

Karşılıksızdır işlemi, bankaların ödemekle yükümlü olduğu miktarın üzerindeki tutar için yapılır. (Örneğin; 10.000 TL'lik karşılıksız çek için muhatap banka 2017 yılı için çek yaprağı başına sorumlu olduğu 1.410 TL'yi talebi halinde çek hamiline ödedikten sonra, geriye kalan 8.590 TL'lik kısım için karşılıksızdır işlemi yapacaktır.)

Çek bedelinin 1.410 TL veya altında olması halinde, çek karşılığı olan tutardan eksik kalan kısmı banka tarafından hamiline ödenecektir.

Karşılıksızdır işlemi çeki elinde bulunduranın (hamilin) talebi üzerine, arka yüzüne yapılır. Karşılıksızdır işleminde banka ve hamilin imzasının olması zorunludur. Çek hamilinin imzadan kaçınması durumunda karşılıksızdır işlemi yapılamaz.

Muhatap banka yeterli karşılığı olmadığı için çekin ödenmediğini ve hesap sahibi hakkında gereken bilgileri T.C. Merkez Bankasına bildirir. Bildirme, hesap sahibinin düzeltme hakkı var ise düzeltme hakkı süresinin bitiminden itibaren **on (10) iş günü** içinde, düzeltme hakkı yok ise çekin ibraz tarihinden itibaren yapılır.

Düzeltilme hakkını kullanan veya çek yasaklısı konumuna girmiş kişiler T.C. Merkez Bankasınca bankalara duyurulur. Çek yasaklısı konumuna girmiş kişilere (hesap sahibi) veya vekil ve mümessillerine T.C. Merkez Bankasının duyuru tarihini takip eden **15' inci günün bitiminden itibaren bir yıl** süre ile bankalarca çek karnesi verilmez ve çekle işleyen hesap açılmaz.

Bir yıllık çek keşide etme yasağı, sürenin bitiminde otomatik olarak ortadan kalkar. Ne T.C. Merkez Bankasının ne de bankaların, yasaklılar listesinde yer alan kişileri, sonradan kişilerin başvurusu üzerine kayıtlardan silmek gibi bir görev ve yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında, hamilin şikâyeti üzerine, her bir çekle ilgili olarak, bin beş yüz güne kadar adli para cezasına hükümlenir. Ancak, hükmedilecek adli para cezası, çek bedelinin karşılıksız kalan miktarından az olamaz. Mahkeme ayrıca, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına; bu yasağın bulunması hâlinde, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının devamına hükmeder.

Şikâyetten vazgeçmekle kamu davasının ve cezanın ortadan kaldırılmasına karar verilir. Faizi ile birlikte muhatap bankaya veya herhangi bir şubesine yatırmış bulunması

halinde de vazgeçme şartı aranmaksızın kamu davasının ve cezanın ortadan kaldırılmasına karar verilir.

1.3. Poliçe

Poliçe daha çok uluslararası ticarete ve bankaların taraf olduğu borç ilişkilerinde kullanılan bir senettir. Poliçede de aynı çekte olduğu gibi üçlü bir ilişki söz konusudur.

Poliçe belirli bir kişi emrine, diğer bir kişiye verilen ödeme yetkisini kapsayan bir senettir.

Poliçenin tarafları:

- 1-Keşideci:** Muhataptan alacaklı, lehtara borçlu
- 2-Muhatap:** Keşideciye olan borcunu lehtara ödeyecek olan
- 3-Lehtar:** Keşideciden olan alacağını muhataptan alan

Poliçenin içeriği:

- Poliçeyi düzenleyenin (keşideci) hem muhatapla hem de lehtarla ilişkisi vardır.
- Keşidecinin muhataptan alacağı, lehtara da borcu vardır.
- Keşideci poliçe düzenleyecek ve muhatapın da kabul etmesiyle aradan çekilir,
- Keşideci muhataptan kendisine olan borcundan poliçede yazdığı tutar kadarını lehtara ödemesini istemektedir.
- Poliçe keşideci tarafından düzenlenip, vadesinde lehtara ödeneceğine dair muhatapın onayı alınmak üzere muhataba gönderilir.
- Muhatap poliçeyi kabul edince **kabul edilmiştir** notunu yazarak imzalar. Poliçe muhatap tarafından lehtara gönderilir.
- Poliçenin vadesi geldiğinde lehtar poliçeyi muhataba ibraz ederek senet tutarını tahsil eder. Lehtar poliçeye **Tahsil ettim** notu yazarak imza eder ve poliçeyi muhataba verir.

1.3.1. Poliçenin Şekli

Kıymetli evrak niteliğinde bir senet olan poliçe, özel şekil şartlarına tabidir. Bu şartlar:

Poliçe Kelimesi: Senet metninde, poliçe kelimesinin ve eğer Türkçeden başka bir dil ile yazılmışsa o dilde poliçe karşılığı olarak kullanılan kelimenin bulunması gerekir.

<u>Vade tarihi</u>	<u>Türk Lirası</u>	<u>Keşide Tarihi ve yeri</u>
...../...../.....		
İşbu poliçe mukabilinde ...../...../..... tarihinde Bay .....’na veya emrühavalesine .....’da .....TL ödeyiniz.		
Muhatap		Keşideci
Adres / Ödeme Yeri		

Şekil 1.20: Poliçe kelimesi

Belirli Bir Tutar: Poliçe belirli bir bedelin ödenmesi hususunda kayıtsız ve şartsız havaleyi içermelidir. Belirli bir tutarın anlamı poliçe bedelinin nakit para ile ödenmesi anlamına gelmektedir. Eğer poliçede rakamla yazılan tutarla yazıyla yazılan tutar arasında bir fark varsa kanunen yazılı kısımdaki tutar geçerlidir. Poliçede faiz şartı dışında herhangi bir şart konulamaz. Bir olaya veya şarta bağlanmış poliçeler geçersizdir.

<u>Vade tarihi</u>	<u>Türk Lirası</u>	<u>Keşide Tarihi ve yeri</u>
...../...../.....	500.-TL	
İşbu poliçe mukabilinde ...../...../..... tarihinde Bay .....’na veya emrühavalesine .....’da BEŞ YÜZ TL ödeyiniz.		
Muhatap		Keşideci
Adres / Ödeme Yeri		

Şekil 1.21: Tutar

Muhatabın Adı ve Soyadı: Poliçenin üzerine birden fazla muhatap yazılabilir. Bunların hepsinin ayrı ayrı kabul etmeleri gerekir. Böyle bir durumda her bir muhatap **hamile** (alacaklıya) karşı **müteselsilen** (zincirleme) sorumlu olurlar. Keşideci bizzat kendi üzerine poliçe keşide edebilir.

<u>Vade tarihi</u> ...../...../.....	<u>Türk Lirası</u>	<u>Keşide Tarihi ve yeri</u>
İşbu poliçe mukabilinde ...../...../..... tarihinde Bay .....’na veya emrühavalesine .....’da ..... TL ödeyiniz.		
Muhatap		Keşideci
Adres / Ödeme Yeri		

Şekil 1.22: Muhatap bilgileri

Vade: Vade zorunlu şart değildir. Vade yazılmamışsa görüldüğünde ödenecek vadeli poliçe sayılır.

➤ Dört tür vade vardır:

- Belirli günde
- Keşide tarihinden belirli bir süre sonra
- Görüldüğünde ödenecek
- Görüldüğünden belli bir süre sonra

<u>Vade tarihi</u> ...../...../.....	<u>Türk Lirası</u>	<u>Keşide Tarihi ve yeri</u>
İşbu poliçe mukabilinde ...../...../..... tarihinde Bay .....’na veya emrühavalesine .....’da ..... TL ödeyiniz.		
Muhatap		Keşideci
Adres / Ödeme Yeri		

Şekil 1.23: Vade

Ödeme Yeri: Eksikliği kanunca giderilmiş bir şarttır. Ödeme yeri belirtilmemişse muhatabın adının soyadının yanındaki yer, ödeme yeri olarak kabul edilmiştir.

<u>Vade tarihi</u> ...../...../.....	<u>Türk Lirası</u>	<u>Keşide Tarihi ve yeri</u>
İşbu poliçe mukabilinde ...../...../..... tarihinde Bay .....’na veya emrühavalesine ANKARA ’da .....TL ödeyiniz.		
Muhatap		Keşideci
Adres / Ödeme Yeri		

Şekil 1.24: Ödeme yeri

Lehtar(Alacaklı): Poliçe kime veya kimin emrine ödenecekse onun ismi yer almalıdır. Poliçede lehtarın isminin gösterilmesi zorunludur. Çünkü poliçe hamiline yazılı düzenlenemez.

<u>Vade tarihi</u> ...../...../.....	<u>Türk Lirası</u>	<u>Keşide Tarihi ve yeri</u>
İşbu poliçe mukabilinde ...../...../..... tarihinde B. T.’ye veya emrühavalesine .....’da .....TL ödeyiniz.		
Muhatap		Keşideci
Adres / Ödeme Yeri		

Şekil 1.25: Lehtar

Keşide Yeri ve Tarihi: Keşide tarihi mutlaka olmalıdır. Aksi halde geçersizdir. Keşide yeri, alternatifli şekil şartıdır. Keşide yeri belirtilmemişse keşidecinin adının yanında yazılı yer keşide yeri olarak kabul edilir.

<u>Vade tarihi</u> ...../...../.....	<u>Türk Lirası</u>	<u>Keşide Tarihi ve yeri</u> 25.08.2018 -ANKARA
İşbu poliçe mukabilinde ...../...../..... tarihinde Bay .....’na veya emrühavalesine .....’da .....TL ödeyiniz.		
Muhatap		Keşideci
Adres / Ödeme Yeri		

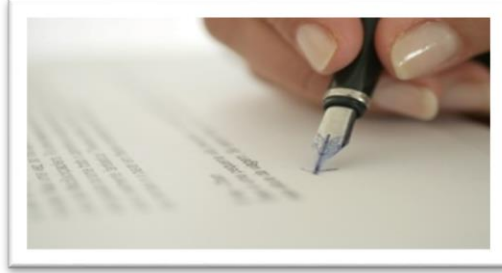
Şekil 1.26: Keşide yeri ve tarihi

Keşidecinin İmzası: Keşidecinin imzası temel şekil şartıdır. Keşideci imzasıyla poliçenin muhatap tarafından kabul edileceğini ve ödeneceğini yüklenmiş olur.

<u>Vade tarihi</u> ...../...../.....	<u>Türk Lirası</u>	<u>Keşide Tarihi ve yeri</u>
İşbu poliçe mukabilinde ...../...../..... tarihinde Bay ..... 'na veya emrühavalesine ..... 'da ..... TL ödeyiniz.		
Muhataap		Keşideci
Adres / Ödeme Yeri		

Şekil 1.27: Keşidecinin imzası

1.3.2. Poliçenin Düzenlenmesi

Resim 1.7: Poliçe düzenlenmesi

Keşideci düzenleyip imzaladığı poliçe ile lehtara ve poliçenin diğer hamillerine karşı sorumlu olur, Keşidecinin sorumluluğu, poliçenin kabul edilmemesi ve ödenmemesi hususlarını da kapsamaktadır. Keşideci kendisinin poliçenin ödenmeme halindeki sorumluluktan muaf olduğunu gösteren kayıtları poliçeye koyamaz.

Poliçe düzenlenirken şekil şartlarına uyulması gerekir. Ayrıca özellikle rakam yazılırken dikkatli olmalı ve kurallara uygun düzenlenmelidir.

Örnek: Verilen bilgilere göre poliçe örneğini düzenleyelim.

B. B.'nin M. B.'den 5.000 TL alacağı vardır. B.B. bir mal alımı dolayısı ile E.A.'ya 5.000 TL borçlanmıştır ve M. B.'nin kabul etmesi ile üç kişi arasında 06.12.2011 tarihinde Ankara'da bir ay vadeli bir poliçe düzenlenmiştir. Örneğimizde öncelikle kişileri belirleyelim;

B. B.: Keşideci (poliçeyi düzenleyen) kişidir.

M.B.: Poliçe bedelini ödeyecek borçlu kişidir. Poliçe üzerine **kabulümdür** yazıp imzalaması gerekir. Aksi halde poliçe düzenlenemez.

E.A.: Poliçe bedelini tahsil edecek alacaklı kişidir.

<u>Vade tarihi</u> 07./01./2018	<u>Türk lirası</u> 5.000 TL	<u>Keşide Tarihi ve yeri</u> 06.12.2017 ANKARA
İşbu poliçe mukabilinde 07.01.2018 tarihinde Bay E. A.'ya veya emrühavalesine ANKARA'da 5.000 -TL ödeyiniz.		
Muhatap M.B.	Kabulümdür.	KEŞİDECI B. B.
Adres / Ödeme Yeri MENEKŞE BLV 45/7 Çankaya-ANKARA		

Şekil 1.28: Poliçe örneği

1.3.3. Ciro İşlemleri

Poliçede devir ciro ve alacağın temlik hükümlerine göre yapılır.

Temlik(Bir Hakkın Başkasına Geçirilmesi): Poliçe kanunen emre yazılı kıymetli evraktır. Fakat iradi veya kanun hükmü gereği olarak nama yazılı senet haline dönüşebilir. Temlik beyanı poliçeden ayrı bir kağıt üzerine konulabileceği gibi poliçe üzerine de yazılabilir. İkinci halde temlik şerhi ciro sayılır.

Resim 1.8: Ciro

Ciro: Poliçe, emre yazılı senet olarak alacağın temlikinden çok ciro ve teslim yoluyla devrolunur. Cironun, ciranta (ciro eden kişi) tarafından imzalanması gerekir. Genellikle ciro senedin arka tarafına yazılmaktadır. Ancak, beyaz cironun poliçenin arka tarafına yazılması şartı vardır.

- Ciro, tam ve beyaz olmak üzere iki şekilde yapılabilir.
  - **Tam ciro:** Tam ciroda, ciranta poliçeyi ciro edeceği kimsenin adını, soyadını ve ödeyiniz ibaresini yazar ve imzalar.
  - **Beyaz (açık) ciro:** Beyaz ciroda; ciranta, poliçenin arka yüzüne sadece ödeyiniz ibaresini yazar ve imzalar.
- Ciroların Sınıflandırılması

- **Temlik ciro:** Temlik ciro ile poliçeden doğan bütün haklar ciro edilene geçer ancak bu hakların devri için poliçenin de teslimi gerekir
- **Tahsil ciro:** Poliçe bedelinin bir başka kimse tarafından tahsil edilmesini sağlamak amacıyla yapılan ciroya **tahsil ciro** denir.
- **Rehin ciro:** **Ciro; bedeli teminattır, bedeli rehindir** gibi bir kaydı taşırsa, hamil poliçeden doğan bütün hakları kullanabilir.

1.3.4. Tahsil Ve Takip İşlemleri

Poliçenin Teslimi: Ciro ve teslim sonucunda poliçeden doğan bütün haklar devredilmiş olur. Bir poliçeyi elinde bulunduran kimse son ciro beyaz ciro olsa dahi kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde yetkili hamil sayılır.

Poliçenin Kabulü: Muhatabın poliçeyi kabul etmek mecburiyeti yoktur. Poliçeyi kabul edip etmemek, Kambiyo hukuku bakımından muhatabın iradesine bırakılmıştır. Muhattap, poliçeyi kabul etmekle bedelini vadesinde ödemeyi kabul etmiş olur.

Poliçenin Ödenmesi: Poliçeyi kabul eden muhatap öderken hamil tarafından bir ibra şerhi yazılarak poliçenin kendisine verilmesini isteyebilir. Kısmi ödeme halinde muhatap bu ödemenin poliçe üzerinde işaret edilmesini ve kendisine bir makbuz verilmesini isteyebilir.

Aval: Ticari senetlerde, ödemedenden sorumlu olanların ödememesi durumunda üçüncü bir kişinin alacaklılara senet bedelini ödeyeceğine ilişkin verdiği güvenceye aval denir.

Aval, şekil bakımından asıl borca bağlı olmakla birlikte maddi bakımdan tamamen bağımsız bir banka taahhüdüdür. Aval, poliçe borçluları veya üçüncü bir şahıs tarafından verilebilir. Aval veren kimse senedin ödenmesini garanti ettiği için poliçenin dolaşımı kolaylaşmakta ve ödemeyi kefil olarak taahhüt eden bankasında lüzumsuz protestolarla karşılaşmasını önlemektedir. Bir bankaya aval veren banka, borçlunun riskini üstlendiğinden müşterisi için kredi limiti saptamak zorundadır.

Poliçenin Nüshaları ve Suretleri: Poliçe kaide olarak tek nüsha halinde düzenlenir. Ancak, bu tek nüshanın kaybolması durumunda doğacak sorunları önlemek ve yeni olanaklar temini amacıyla poliçenin çoğaltılması kabul edilmiştir.

ÖNCE İŞ GÜVENLİĞİ

Resim 1.9: İş güvenliği ve sağlığı

DEĞERLER ETKİNLİĞİ 1

Dostluk ve Kibarlık

Rüzgâr bir gün Güneş'e, kendisinin ondan daha güçlü olduğunu ileri sürdü ve bu iddiasını kolaylıkla kanıtlayabileceğini söyledi. "Şuradaki yaşlı adamı görüyor musun?" dedi. "Kuvvetlice estiğimde onun sırtındaki paltoyu, senden daha çabuk söküp alabilirim." Güneş, rüzgârın bu sözlerini duyunca onunla yarışa girmeyi kabul etti ve bir bulutun arkasına çekilerek, rüzgârın yapacaklarını seyretmeye hazırlandı.

Meydanın kendisine kaldığını gören rüzgâr, bir fırtına gücüyle esmeye başladı. Fakat şiddetini arttırdıkça, yaşlı adam da paltosuna o kadar daha sıkı sarıldı. Rüzgâr, bu işi başaramayacağını anlayınca yarışı bırakmak zorunda kaldı.

Onun tüm yaptıklarını bulutun arkasından izleyen Güneş, rüzgârın yarıştan vazgeçmesi üzerine bulutun arkasından sıyrıldı ve büyük bir sevecenlikle yaşlı adama bakarak, ona tüm içtenliğiyle sınımsız bir biçimde gülümsemeye başladı. Güneş'in sıcaklığını giderek arttırması karşısında yaşlı adamın yüzünde bir rahatlama ifadesi belirdi. Sırtından paltosunu çıkardı ve arkasındaki tümseğe yaslanarak, Güneş'in karşısında keyifle uzandı. Güneş, daha güçlü olduğunun bu kanıtı karşısında rüzgâra bir de şu öğütte bulundu:

"Dostluk ve kibarlık, her yerde ve her zaman kabalık ve zorbalıktan daha güçlüdür."

DOSTLUK VE KİBARLIK

- ❖ Yukardaki yazıyı okuyunuz.
- ❖ Arkadaşlarınızla güneş ile rüzgârın davranışları ve sonuçları hakkında sohbet ediniz.
- ❖ Aranızda Güneş, Rüzgar ve Yaşlı Adam rolleri dağıtılarak hikayeyi canlandırmaı sağlayınız.

UYGULAMA FAALİYETİ

İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak aşağıdaki işlem basamaklarını tamamladığınızda TTK'ye uygun olarak Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan belgeleri düzenler.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ergonomi ilkelerine uygun olarak bilgisayar kullanınız. ➤ Çalışma ortamını düzenleyiniz. ➤ Ortamın aydınlatma, havalandırma, temizlik, gürültü vb. ilkelerine dikkat ediniz.
➤ Bonoyu temin ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Çevrenizde bulunan bir bankanın senetler servisine giderek ellerinde bulunan bir bono şeklini görmek isteyiniz. ➤ Bonoyu incelerken üzerinde hangi bilgilerin yazılı olduğunu kontrol ediniz.
➤ Bonoya ödenecek kişinin (alacaklı) adını ve soyadını yazınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Boş bir bono belgesi temin ediniz. ➤ Belgeyi muhasebe setinden, muhasebe kitaplarından ya da internetten temin edebilirsiniz. ➤ Bonoya alacaklının ad ve soyadını yazınız.
➤ Bonoya tutarı yazı ve rakamla yazınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bonoya tutarı yazı ve rakamla yazınız ve arada fark olmamasına dikkat ediniz. ➤ Bono düzenlerken mürekkepli kalem kullanınız. ➤ Tutarlar arasında fark olduğu zaman yazılı olan tutarın geçerli olduğunu unutmayınız.
➤ Bonoya vade ve vade tarihini yazınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bonoya vade ve vade tarihini yazınız. ➤ Kıymetli evrakleri düzenlerken yazınızın güzel ve okunaklı olmasına dikkat ediniz. ➤ Bonoda vadenin esaslı bir şekil şartı olmadığını unutmayınız.
➤ Bonoya ödeyecek kişinin (borçlunun) ad, soyad, adresi, vergi dairesi ve vergi numarasını yazınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bonoya muhatabın (borçlunun) ad ve soyadını yazınız. ➤ Muhatabın adresini, vergi dairesini ve vergi numarasını yazınız.
➤ Senedi ciro ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tam ciro ve beyaz ciro işlemi yapınız. ➤ Cironun ne anlama geldiğini hatırlayınız.
➤ Senedin tahsil işlemini yapınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tahsil işlemini borçlu ve alacaklı arasında uygulayınız. ➤ Tahsil işlemini borçlu ve banka arasında uygulayınız. ➤ Tahsil işlemini borçlunun senet tutarını ödememesi halinde uygulayınız.

➤ Senedin takip işlemini yapınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ İhbarname örneği bulunuz. ➤ Notere giderek protesto aşamalarını sorunuz. ➤ Senedin tahsil edilememesi durumunda yapılan işlemleri banka ve notere sorarak pekiştiriniz.
➤ Çek temin ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Çevrenizde bulunan bir bankanın çek servisine giderek ellerinde bulunan bir çek şeklini görmek isteyiniz. ➤ Çeki incelerken üzerinde hangi bilgilerin yazılı olduğunu kontrol ediniz.
➤ Çeke, ödenecek kişinin (alacaklının) adını ve soyadını yazınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Boş bir çek belgesi temin ediniz. ➤ Belgeyi muhasebe setinden, muhasebe kitaplarından ya da internetten temin edebilirsiniz. ➤ Çeke, alacaklının ad ve soyadını yazınız.
➤ Çeke, tutarı yazı ve rakamla yazınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Çeke tutarı yazı ve rakamla yazınız. ➤ Tutarlar arasında fark olmamasına dikkat ediniz. ➤ Çek düzenlerken mürekkepli kalem kullanınız. ➤ Tutarlar arasında fark olduğu zaman yazılı olan tutarın geçerli olduğunu unutmayınız.
➤ Düzenleme tarihini yazınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Çekin düzenleme tarihini yazınız. ➤ Çekin düzenlendiği yeri yazınız. ➤ Tanzim kelimesinin düzenleme ile aynı anlama geldiğini unutmayınız.
➤ Çeki keşideciye (çek düzenleyene) imzalatınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ İmza atanın asıl borçlu olmasına dikkat ediniz. ➤ İmza yoksa ya da sahte ise çekin geçersiz sayılacağını unutmayınız.
➤ Çeki ciro ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tam ciro işlemi yapınız. ➤ Beyaz ciro işlemi yapınız. ➤ Cironun ne anlama geldiğini hatırlayınız.
➤ Çekin tahsil işlemini yapınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tahsil işlemini alacaklı ve banka arasında uygulayınız.
➤ Çekin takip işlemini yapınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ İhbarname örneği bulunuz. ➤ Notere giderek protesto aşamalarını sorunuz. ➤ Çekin tahsil edilememesi durumunda yapılan işlemleri banka ve notere sorarak pekiştiriniz.
➤ Poliçe temin ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Poliçeyi incelerken üzerinde hangi bilgilerin yazılı olduğunu kontrol ediniz.
➤ Poliçenin taraflarını belirleyiniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Boş bir poliçe belgesi temin ediniz. ➤ Poliçede tarafların isimlerinin nerelere yazıldığını kontrol ediniz. ➤ Keşidecinin, lehtarın ve muhatabın kim olduğunu, hakları ve sorumluluklarını hatırlayınız.

➤ Vade ve vade tarihini yazınız.	➤ Vadeyi yazınız. ➤ Vadeye göre vade tarihini hesaplayınız ve yazınız.
➤ Düzenleme tarihini yazınız.	➤ Poliçenin düzenleme tarihini ilgili yere yazınız.
➤ Poliçeyi taraflara imzalatınız.	➤ Poliçeyi muhataba imzalatınız. ➤ Poliçeyi keşideciye imzalatınız.
➤ Poliçeyi ciro ediniz.	➤ Tam ciro işlemi yapınız. ➤ Beyaz ciro işlemi yapınız. ➤ Cironun ne anlama geldiğini hatırlayınız.
➤ Poliçenin tahsil işlemini yapınız.	➤ Tahsil işlemini alacaklı ve banka arasında uygulayınız. ➤ Tahsil işlemini muhatap ile lehtar arasında uygulayınız.
➤ Poliçenin takip işlemini yapınız.	➤ İhbarname örneği bulunuz. ➤ Notere giderek protesto aşamalarını sorunuz. ➤ Poliçenin tahsil edilememesi durumunda yapılan işlemleri banka ve notere sorarak pekiştiriniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. (...)Bonoda “bono” veya “emre yazılı senet” kelimelerinden birisinin mutlaka olması gerekir.
2. (...)Bonoda yazılı borç tutarında rakamla yazılan ile yazı ile yazılan arasında bir farklılık olursa kanunen rakamla yazılı olan geçirlidir.
3. (...)Senet üzerinde ödeme yeri yoksa düzenleme yeri ödeme yeri sayılır.
4. (...)Bono “hamiline” düzenlenebilir.
5. (...)Çekte üçlü bir ilişki vardır.
6. (...)Çekte vade kesinlikle olmalıdır.
7. (...)Bir çek ibraz tarihinde hesapta para olmadığı için ödenemiyorsa karşılıksız çek hükmündedir.
8. (...)Bir kıtada keşide edilen çek, başka bir kıtada ödenecekse bir yıl içinde ibraz edilmelidir.
9. (...)Poliçenin esas borçlusu, poliçeyi kabul etmiş muhataptır.
10. (...)Ticari senetlerde, ödemedenden sorumlu olanların ödememesi durumunda üçüncü bir kişinin alacaklılara senet bedelini ödeyeceğine ilişkin verdiği güvenceye aval denir.

UYGULAMALI TEST

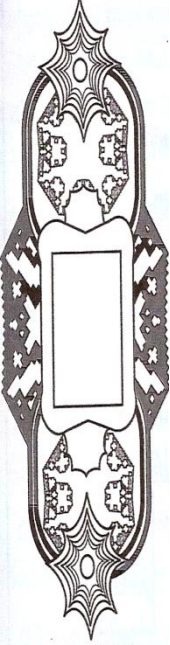
N.Y., 01.06.2018 tarihinde, İ. Y.'den 1.000 TL tutarında mal almıştır. N.Y. bu malı altmış (60) gün vadeli olarak almış ve karşılığında bono vermiştir.

N.Y.nin BİLGİLERİ

Adresi: Menekşe Blv. No:41/8 Defne/ANKARA

Vergi dairesi: MİTHATPAŞA

Hesap No : 1568974623

<u>Vade</u>	<u>Vade Tarihi</u>	<u>Türk Lirası</u>	<u>No.</u>
	<p>İşbu emre muharrer senedim mukabilinde .....tarihinde, Bayan .....veya emrühavalesine yukarıda yazılı yalnız ..... Türk Lirası ödeyeceğim. Bedeli mal olarak ahzolanmıştır. İşbu bono vadesinde ödenmediği takdirde müteakip bonoların da Muacceliyet kesbedeceğinden, ihtilaf vukuunda ANKARA Mahkemelerinin selâhiyetine şimdiden kabul eylerim.</p>		
ÖDEYECEK	İsim :	Tanzim	
	Tarihi		
	Adresi :		
	.....		
	Vergi Dairesi ve Hesap Numarası:		
	.....		
	Kefil :		
		İmza	

N.Y., 06.12.2018 tarihinde, Adapazarında E.D.'den 1.250 TL tutarında mal almış ve karşılığında çek vermiştir.

T.C. ZİRAAT BANKASI 7985 Akyazı/ADAPAZARI	Keşide yeri, tarihi .....
	..... - TL
Bu çek karşılığında..... Yalnız ..... ödeyiniz.	
Hesap NO: 7897-2 Çek No: 598725695	....

A.Y.'nin, N.Y.'den 3.250 TL alacağı vardır. A.Y. bir mal alımı nedeni ile E. D.'ye 3.250 TL borçlanmıştır ve N.Y.'nin kabul etmesi ile üç kişi arasında 15.06.2018 tarihinde Ankara'da iki ay vadeli bir poliçe düzenlenmiştir.

N.Y. Adres: Sevgi Sokak 9/99 Sumru -ANKARA

<u>Vade tarihi</u>	<u>Türk lirası</u>	<u>Keşide Tarihi ve yeri</u>
...../...../.....	.....	.....
İşbu poliçe mukabilinde ..... tarihinde Bay..... veya emrühavalesine .....'da ..... ödeyiniz.		
Muhatap	.....	Keşideci
.....		.....
Adres / Ödeme Yeri		
.....		

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri, EVET, kazanamadığınız becerileri HAYIR kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldınız mı?		
2. Bono temin ettiniz mi?		
3. Bonoda bulunması gereken şekil şartlarını gördünüz mü?		
4. Alacaklının adını doğru yere yazdınız mı?		
5. Tutarı yazı ve rakamla doğru yere yazdınız mı?		
6. Vade ve vade tarihini doğru yere yazdınız mı?		
7. Borçlu bilgilerini doğru yere yazdınız mı?		
8. Düzenleme tarihini doğru yere yazdınız mı?		
9. Bir bankaya giderek tahsil işleminin aşamalarını sordunuz mu?		
10. Boş bono örneğini doğru olarak düzenlediniz mi?		
11. Çek örneği temin ettiniz mi?		
12. Çekte bulunması gereken şekil şartlarını gördünüz mü?		
13. Alacaklının adını doğru yere yazdınız mı?		
14. Tutarı yazı ve rakamla doğru yere yazdınız mı?		
15. Vade ve vade tarihini doğru yere yazdınız mı?		
16. Borçlu bilgilerini doğru yere yazdınız mı?		
17. Düzenleme tarihini doğru yere yazdınız mı?		
18. Beyaz ve tam ciro işlemini yaptınız mı?		
19. Bankaya giderek tahsil işleminin aşamalarını sordunuz mu?		
20. Boş çek örneğini doğru olarak düzenlediniz mi?		
21. Poliçe örneği temin ettiniz mi?		
22. Poliçede bulunması gereken şekil şartlarını gördünüz mü?		
23. Keşidecinin adını doğru yere yazdınız mı?		
24. Tutarı yazı ve rakamla doğru yere yazdınız mı?		
25. Vade ve vade tarihini doğru yere yazdınız mı?		
26. Lehtar bilgilerini doğru yere yazdınız mı?		
27. Düzenleme tarihini doğru yere yazdınız mı?		
28. Muhatabın adını doğru yere yazdınız mı?		
29. Bankaya giderek tahsil işleminin aşamalarını sordunuz mu?		

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

ÖĞRENME KAZANIMI

Bu bireysel öğrenme materyali ile; TTK ve SPK'ye göre hisse senedi, tahvil ve diğer yatırım araçlarına yatırım işlerini yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Çevrenizde bulunan bir bankaya gidip müşterileri için hangi yatırım alternatiflerini sunduklarını öğrenerek sınıfta arkadaşlarınız ile paylaşınız.
- Çevrenizde bulunan birkaç bankaya giderek repo faiz oranlarını öğreniniz ve sınıfta arkadaşlarınız ile oranları karşılaştırınız.
- İnternet aracılığı ile bir hafta boyunca seçtiğiniz beş şirketin hisse senedi değerlerini takip ediniz ve değerleri kaydedip sınıfta bir borsa panosu oluşturarak panoya asınız.
- Bir miktar birikiminiz olduğunu varsayarak değişik yatırım alternatiflerine yatırım yapınız ve sınıfta diğer yatırım araçlarını seçen arkadaşlarınız ile getirilerinizi karşılaştırınız. Ayrıca neden bu yatırım aracını seçtiğinizi açıklayınız.
- İnsanların yatırım yaparken hangi ölçütlere dikkat ettiği ile ilgili on sorudan oluşan bir anket hazırlayınız ve anketi çevrenizdeki beş kişiye uygulayınız. Daha sonra tüm sınıfın sonuçlarını grup çalışması ile değerlendiriniz.
- Çevrenizde bulunan birkaç kişiden hangi menkul kıymetlere yatırım yaptıklarını ve neden o menkul kıymeti tercih ettiklerini öğrenerek arkadaşlarınız ile paylaşınız.
- Çevrenizde bulunan bir bankaya giderek çeşitli menkul kıymetlerin getirileri ile ilgili bilgi alınız ve sınıfta arkadaşlarınız ile paylaşınız.

2. MENKUL KIYMETLER

2.1. Yatırım ve Piyasalar

Kişilerin yaptıkları iş karşılığında elde ettikleri gelirden harcama ve giderlerini düştükten sonra geriye kalan tutara **tasarruf** denir.

➤ Kişilerin tasarruf yapmalarının nedenleri şunlardır:

- İleride karşılaşılabilecek beklenmedik durumlara karşı hazırlıklı olmak
- Bir iş kurmak amacı ile birikim yapmak
- Yapılacak büyük bir harcama için para biriktirmek (Örneğin ev, araba, arsa vb. almak için)
- Yaşlılıkta sıkıntı yaşamamak

Gelirin tümü tüketim harcamalarına kullanılmayıp bir kısmı da geleceği güven altına almak için tasarrufa dönüşürse yatırım miktarı artar. Tasarruf halk arasındaki tabirle **yastık altında bekletilmeyip** bazı finansal araçlara yönlendiriliyorsa yatırıma dönüşür.

2.1.1. Yatırım

Faaliyetler sonucu elde edilen kazançtan giderler çıkarıldıktan sonra kalan tutarın çeşitli araçlar ile değerlendirilmesine yatırım denir.

Tasarruf ve birikimlerin değerini kaybetmemesi ya da daha fazla kazanç elde etmek amacı ile yatırım araçlarına bağlayanlara yatırımcı denir.

2.000 TL → Aylık Gelir **(1.500 TL)** → Aylık Harcama
500 TL → Tasarruf

Resim 2.1: Yatırım alternatifleri

Yapılacak finansal yatırımlar kazanç sağlayabileceği gibi kayıplara da neden olabilir. Kazanç ya da kayıp tutarını önceden belirlemek mümkün olmayabilir. Zarara uğrama tehlikesine risk denir. Doğada, ekonomide, yaşamda, ülkenin siyasi yapısında ve her alanda risk mevcuttur.

Riskten korunmak için kararlar araştırma yapılmadan ve profesyonel yardım alınmadan verilmemelidir. Aksi halde yatırıma ayrılan kaynak kaybedilebilir.

- Finansal yatırım kararı alan bir kişi aşağıdaki ölçütleri göz önünde bulundurmalıdır:
  - Yatırım için ayrılan tutar ihtiyaç duyulmayacak tasarruf olmalıdır.

Resim 2.2: Yanlış yatırım

- Yatırım için borç ya da kredi kullanılmamalıdır.
- Yatırım fikrinde kararlı olunmalı ve gerekli pazar araştırması yapılmalıdır. Resim(2.2)
- Yatırım sonucunda elde edilecek kazanç önceden hesaplanmalıdır.
- Yatırım uzun vadeli olmalıdır. (Resim 2.3.)

Resim 2.3: Doğru yatırım

- Ani ekonomik değişikliklerde yatırım kararları değiştirilmemelidir. (Resim 2.4.)

Resim 2.4: Planlı yatırım

➤ Bazı yatırım türleri şunlardır:

- Altın
- Repo
- Mevduat faizleri
- Döviz
- Hisse senedi
- Kar zarar ortaklığı belgesi
- Katılma intifa senetleri
- Tahvil
- Hazine bonoları ve devlet tahvilleri
- Gelir ortaklığı senedi
- Banka bonoları ve banka garantili bonolar
- Finansman bonoları
- Varlığa dayalı menkul kıymet
- Menkul kıymet yatırım fonları
- Gayrimenkul yatırımı

Resim 2.5: Yatırım alanları kararı

2.1.2. Piyasalar

Alıcı ve satıcının karşılaştığı ve fonların el değiştirdiği yere **piyasa** (örgütlü pazar) denir.

Fon arz eden ve fon talep edenleri çeşitli araçları kullanarak bir araya getiren, hukuki ve idari kurallar ile yönetilen ve denetlenen piyasalara **mali piyasa** denir.

- Mali piyasanın unsurları şunlardır:
  - Yatırımcılar (fon talep edenler)
  - Tasarruf sahipleri (fon arz edenler)
  - Yatırım araçları
  - Aracı kuruluşlar
  - Gerekli düzenlemeler

Resim 2.6: Mali piyasalar

- Sermaye piyasası faaliyetleri şunlardır:
  - Kayıt altına alınan piyasa araçlarının tasarruf sahiplerine ulaşmasını sağlamak
  - Piyasa araçlarının alım satımına aracılık etmek
  - Yatırım danışmanlığı yapmak
  - Portföy yönetmek (Birden fazla kıymete yatırım yapılarak oluşturulan toplam değere portföy denir.)
- Sermaye piyasası kurumları şunlardır:
  - Aracı kuruluşlar
  - Yatırım fonları
  - Yatırım ortaklıkları
  - SPK tarafından izin verilen diğer kuruluşlar

Resim 2.7: Çeşitli yatırım araçları

2.2. Hisse Senetleri

Menkul kıymet

Kişilerin yatırım amacıyla edindikleri, ortaklık veya alacak hakkı sağlayan ve çıkarılması için Sermaye Piyasası Kurulundan izin alınan kıymetli evraklara **menkul kıymet** denir.

- Menkul kıymetlerin özellikleri şöyle sıralanabilir:
  - Yatırım amacı ile alınır.
  - Belirli şekil şartlarını taşıması gerekir.
  - Sahibine ortaklık veya alacak hakkı sağlar.
  - Nama veya hamiline düzenlenmiş olabilir.
  - Menkul kıymetlerin üzerinde yazılı olan değerleri (nominal değer) ve piyasa değerleri vardır.

Hisse senedi:

Sermaye şirketlerinin ortaklarına sermaye paylarını belgelendirmek amacı ile verdikleri kıymetli evraklara **hisse senedi** denir. Her sermaye şirketi hisse senedini çıkarma yetkisine sahip değildir. Sermaye Piyasası Kurulundan izin alan sermaye şirketleri hisse senedi çıkarabilir.

- Hisse senedi çıkarma yetkisi olan kurum ve kuruluşlar şunlardır:
  - Anonim şirketler
  - Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler
  - Özel kanunla kurulmuş kurumlar (T.C. Merkez Bankası, Kamu İktisadi Teşekkülleri, sigorta şirketleri, bağlı ortaklıklar)

2.2.1. Hisse Senetlerinin Türleri

Hisse senetleri yatırımcılara sağladığı imkânlar ve çıkarılma şekillerine göre değişik isimler altında gruplandırılabilir.

Hamiline ve Nama Yazılı Hisse Senetleri: Kıymetli evrak üzerinde sahibinin ismi belirtiliyorsa nama yazılı, isim belirtilmiyor ve elinde bulunduran kişiye alacak hakkı tanıyorsa hamiline yazılı hisse senedir.

<i>Nama Yazılı Hisse Senedinin</i>	<i>Hamiline Yazılı Senet</i>
➤ Kaybolması halinde elden çıkarılamaz.	➤ Kolaylıkla elden çıkarılabilir.
➤ Senedi taşıyan değil ismi yazan hak sahibidir.	➤ Senedi taşıyan hak sahibidir.
➤ Devir ciro ile olur.	➤ Devir teslim ile olur.
➤ Devirleri pay defterine kaydedilir.	➤ Kaydedilmez.

Adî ve İmtiyazlı Hisse Senetleri: Sahiplerine eşit haklar tanıyan hisse senetlerine adî hisse senedi denir. Ana sözleşme ile oy hakkı, kâra iştirak vb. açılardan sahiplerine diğerlerine göre daha özel haklar sağlayan hisse senetlerine imtiyazlı hisse senetleri denir.

Primli ve Primsiz Hisse Senetleri: Senedin üzerinde yazılı olan değere nominal (itibari) değer denir. Hisse senedi üzerinde yazılı değerden daha yüksek bir bedel ile çıkarılıyorsa primli hisse senedi, üzerinde yazılı bedel ile çıkarılıyorsa primsiz hisse senedi denir.

Bedelli ve Bedelsiz Hisse Senetleri; Kuruluş ya da sermaye artırımını esnasında çıkarılan senetler bedelli senetlerdir. Bu sayede sermayedarlar dışındaki kişi ve kuruluşlardan fon temin edilir. İşletmenin bazı varlıklarındaki değer artışlarının sermayeye eklenmesi ile çıkarılan hisse senetlerine bedelsiz hisse senetleri denir. Bedelsiz hisse senetlerini işletme ortakları alabilir.

Kurucu ve İntifa Hisse Senetleri: Kuruluşta emeği geçenler için çıkarılan, ortaklık ve şirket yönetimine katılma hakkı vermeyen senetler kurucu hisse senetleridir. Sadece şirket kârının bir kısmı için alacak hakkı verir. İntifa hisse senetleri ise bazı kişiler için alacak ya da hizmetleri karşılığı çıkarılan ve ortaklık hakkı sağlamayan hisse senetleridir.

2.2.2. Hisse Senedinin Getirileri ve Sorumlulukları

2.2.2.1 Haklar

- **Temettü (Kâr Payı) Hakkı:** İşletme kâr ettiği zaman hisse senedi sahibi olan ortak bu kâra, hissesi oranında ortak olur. Ancak risk göz önüne alınırsa işletmenin her zaman kâr etmeyeceği de bilinmelidir. İşletme kârından

kanunen ayrılması gereken tutarlar ayrılmadıkça ortakların temettüleri dağıtılamaz.

- **Rüçhan Hakkı:** İşletmenin bedelli sermaye artırımına gitmesi halinde mevcut ortakların artırımdan öncelikle pay alma hakkına rüçhan hakkı denir. Bu haktan faydalanabilmek için eski hisse senedinin Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirtilen süre içinde ibraz edilmesi (sunulması) gerekir.
- **Yönetime Katılma ve Oy Hakkı:** Hisse senedi sahibi olan yatırımcı şirket yönetim kurulu seçimlerinde aday olarak yönetime katılabilir. Ancak oy kullanımı hisse ile orantılı olduğu için işletmede her zaman fazla hissesi bulunan kişilerin söz hakkı daha fazladır. Her hisse bir oyu ifade eder. Bu durumda %51 hisseyi elinde bulunduranlar yönetime sahip olabilirler.
- **Bilgi Alma Hakkı:** Pay sahipleri istedikleri zaman şirket sırları dışındaki genel bilgileri edinme hakkına sahiptirler. Bu hak engellenemez ve sınırlanamaz.

2.2.2.2 Sorumlulukları:

- **Sır Saklama Sorumluluğu:** Pay sahibi hem ortaklığın devamı sırasında hem de ortaklıktan ayrıldıktan sonra şirket sırlarını saklamak ve açıklamamakla mükelleftir.
- **Taahhütleri Yerine Getirme Sorumluluğu:** Pay sahibi işletme kuruluşunda ve sermaye artırımı esnasında taahhüt ettiği tutarları zamanında ödemekle sorumludur. Aksi halde cezai işleme maruz kalabilirler.

Sözleşme Şartlarına Uyma Sorumluluğu: Pay sahibi ortaklık sözleşmesinde belirtilen ve altına imzasını attığı tüm kurallara uymak ve sorumluluklarını yerine getirmek zorundadır.

Resim 2.8: Hisse senedi

2.2.3. Hisse Senedinde Fiyat ve Değer

2.2.3.1 Fiyatlar

- **Nominal (İtibari) Fiyat:** Hisse senedinin çıkarılması sırasında belirlenen ve üzerinde yazılı olan değere nominal değer denir.

-
- **İhraç Fiyatı:** Hisse senedinin satışa sunulduğu fiyattır. Hisse senedi nominal fiyat ile çıkarılabileceği gibi farklı bir fiyat ile de çıkarılabilir.
-
- **Piyasa Fiyatı:** Hisse senedinin arz ve talep piyasasında işlem gördüğü fiyattır. Piyasa fiyatı işletmenin durumuna göre yüksek ya da düşük olabilir.
-
- **Borsa Fiyatı:** Borsada işlem gören hisse senetlerinin bu piyasadaki arz ve talep durumuna göre oluşan fiyattır. Hisse senedine talep fazla ise senedin değeri artar.

2.2.3.2 Değerler

- **Defter Değeri:** İşletmenin öz sermaye toplamının hisse senedi sayısına bölünmesi ile bulunan tutardır.
- **Tasfiye Değeri:** Şirketin dağılması halinde tüm varlıklardan borçlar düşüldükten sonra kalan tutarın hisse senedi sayısına bölünmesi ile bulunan tutardır.
- **İşleyen Teşebbüs Değeri:** İşletmenin çalışır halde devri durumunda sağlayacağı gelir hesaplanarak bulunan değerdir.
- **Gerçek Değer:** Yatırımcının tüm koşulları dikkate alarak hisse senedi için belirlediği değerdir.

Resim 2.9: Borsadan bir görünüm

2.2.4. Hisse Senedinin Şekli

Türk Ticaret Kanunu'nun 413. Maddesine göre hisse senedinde bulunması gereken şekil şartları şunlardır:

- Şirket unvanı ve yetkili imzalar
- Esas sermaye miktarı
- Şirketin tescil tarihi
- Senet türü

- Senedin nominal değeri

Resim 2.10: Hisse senedi örnekleri.

2.2.5. Hisse Senedi Piyasası

Belli kurallara göre ve bir düzen içinde menkul kıymet alım satımının yapıldığı organize olmuş piyasalara borsa denir. SPK' dan yetki belgesi almış olan;

- Aracı kurumlar,
- Ticari bankalar,
- Yatırım ve kalkınma bankaları borsada işlem yapabilirler.
-

Borsanın özellikleri şunlardır:

- Ekonomiye kaynak yaratır.
- Sermayeyi tabana yayar.
- Likidite (hemen kullanılabilir para) sağlar.
- Ekonominin göstergesidir.
- Tasarrufların değerlendirilmesini sağlar.
- Güven sağlar.
- Bilgilere kolay ulaşmayı sağlar.

Birincil Piyasalar

Hisse senetleri birincil ve ikincil piyasada işlem görmektedir. Birincil piyasalarda şirketler ile tasarruf sahipleri doğrudan karşı karşıya gelir ve alım satım yaparlar. Halka arz işleminin borsada yapıldığı piyasadır.

Birincil piyasalardan alınan menkul kıymetlerin el değiştirmesi ile oluşan piyasalar ise ikincil piyasalardır.

Resim 2.11: Borsa Verileri.

İkincil Piyasalar:

- **Ulusal Pazar:** İMKB'nin temel pazarıdır. İstikrarlı şirketlerin işlem gördüğü pazardır.
- **İkinci Ulusal Pazar:** Gelişmekte ve büyümekte olan küçük ve orta ölçekli işletmelerin hisse senetlerinin işlem gördüğü pazarlardır.
- **Yeni Ekonomi Pazarı:** Bilişim, elektronik, telekomünikasyon, bilgisayar, internet, donanım, medya vb. şirketlerin hisse senetlerinin işlem gördüğü pazarlardır.
- **Gözaltı Pazarı:** Bilgilendirme görevlerini yerine getirmeyen, düzenlemelere uyum sağlamayan şirketlerin hisse senetlerinin işlem gördüğü pazarlardır.
- **Fon Pazarı:** Yatırım fonlarının işlem gördüğü pazarlardır.

Sermaye Piyasası Kurulundan yetki belgesi alan aracı kurumlar ve bankalar hisse senedi piyasasında alım satıma aracılık ederler. Bunlara yetkilerine göre borsa üyesi ya da üye temsilcisi denir. Hisse senedi piyasası basit olarak şu şekilde işlemektedir:

- Müşteri borsa üyesine alım satım için müşteri emri verir.
- Üye temsilcisi emri bilgisayara aktarır ve müşteri emri borsa emrine dönüşür.
- Borsa işlemleri seans saatleri içinde yapılır.
- Hisse senedi piyasasında işlem birimi lot' tur.
- Borsa ile ilgili sorgu ekranları kullanılarak bilgi toplanabilir.
- Borsa verilerini takip edilmesinde göstergeler (endeks) kullanılır.

Resim 2.12: Endeks ve işlem hacmi.

Borsa piyasasında kullanılan bazı terimler:

- **Endeks** : Hisse senetlerinin fiyat ve getirilerini, oransal değişimleri yansıtan göstergeye denir.
- **Lot** : Hisse senedi piyasasında uygulanan işlem birimidir. Bir lot bin adet hisse senedini ifade eder.
- **Seans** : Borsada işlemlerin başlaması ve bitmesi arasında geçen süreye denir.
- **Açığa Satış**: menkul kıymetin satış emrinin verilmesi ya da satılmasına denir.
- **Portföy**: **Birden** fazla kıymete yatırım yapılarak oluşturulan toplam değere denir.

2.3. Tahvil

Şirketlerin fon ihtiyaçlarını karşılamak için çıkardıkları borçlanma senetlerine **tahvil** denir.

Tahvilin özellikleri:

- Anonim şirketler genel kurul kararı ile tahvil çıkarabilir.
- Çıkarılan her tahvilin değeri aynı olmalıdır.
- Şirket ödenmiş sermayesinden fazla tahvil çıkaramaz.
- Tahvil çıkarmak isteyen şirketler SPK'den izin almak zorundadır.

2.3.1. Tahvil Türleri

Devlet Tahvilleri ve Özel Sektör Tahvilleri: Devlet tarafından iç borçlanma yoluyla çıkarılan tahviller devlet tahvili veya hazine bonusu adını alır. Devlet ihtiyacına göre vade belirler. Özel sektör tarafından belirli amaçlar ile değişik vadeler ile çıkarılan tahviller ise özel sektör tahvilleridir.

Primli Tahviller ve Başa Baş Tahviller: Tahvil üzerinde yazılı (nominal) değer ile piyasaya çıkarılıyorsa başa baş, üzerinde yazılı değerden daha aşağı bir tutarda piyasaya

çıkarılıyorsa primli tahvil denir. Hisse senetleri için nominal değerın altında bir satış söz konusu olamaz. Tahvil en çok nominal değerin %5'i kadar düşük değere çıkarılabilir.

Hamiline ve Nama Yazılı Tahviller: Kıymetli evrak üzerinde sahibinin ismi belirtiliyorsa nama yazılı, isim belirtilmiyor ve elinde bulunduran kişiye alacak hakkı taniyorsa hamiline yazılı tahvillerdir. Uygulamada hamiline yazılı tahviller daha yaygın kullanılmaktadır.

İkramiyeli Tahviller: Daha çok tahvil satışı yapabilmek için tahvil sahibine ek menfaatler sağlayan tahvillerdir. Ancak ülkemizde tahvil sahibine hak ettiği faiz dışında ek bir menfaat sağlanamaz.

Garantili Tahviller ve Garantisiz Tahviller: Satışı arttırmak için tahvile bir banka ya da şirket garantisi veriliyorsa garantili, tahvil normal şekilde çıkarılıyorsa garantisiz tahvil denir.

Paraya Çevrilme Kolaylığı Olan Tahviller: Tahvillerin üzerinde yazılı vadeleri vardır. Vade sonunu beklemeden istendiği zaman işleyen faizi ile nakde çevrilebilen tahvillere paraya çevrilme kolaylığı olan tahviller denir.

Sabit Faizli ve Değişken Faizli Tahviller: Tahvil faizleri piyasadaki tahvil talebine ve arzına göre piyasalar tarafından günlük belirleniyorsa buna değişken faizli tahvil denir. SPK tarafından değişken faizli tahvil yerine 3, 6 aylık veya 1 yıllık dönemli sabit faiz uygulamasına geçilmiştir.

İndeksli Tahviller: Altın ya da döviz kuru artış yüzdesine göre tahvilin anaparası artırılarak sahibine ödenir. Tahvilin çıkarıldığı gün ile vade günü arasında kalan süreler için altın ya da döviz artış yüzdeleri hesaplanır.

2.3.2. Tahvilin Getirileri ve Sorumlulukları

Yatırım aracı olarak tahvili seçen kişi ve kuruluşlar kazanç sağlamak yanında bazı sorumlulukları da yerine getirmelidirler.

- Bu hak ve sorumluluklar şu şekilde sıralanabilir.
  - Tahvil sahibi şirketin kar zarar riskine katlanmaz. Sadece şirkete faiz karşılığında borç vermiş olur.
  - Tahvil sabit getirili menkul kıymettir. Bu nedenle tahvilin getirisi önceden bilinir.
  - Tahvil sahibinin faiz ve anapara alacağı dışında şirket üzerinde başka bir hakkı yoktur.
  - Tahvil sahibi şirket yönetimine katılamaz.
  - Şirkette kar dağıtımından önce tahvil sahiplerinin alacakları ödenir. Kalan tutar dağıtılır.

2.3.3. Tahvilde Fiyat ve Değer Kavramları

Nominal (İtibari) Değer: Tahvilin üzerindeki yazılı değere nominal değer denir. Vade sonunda tahvil sahibinin eline geçecek anapara tutarıdır.

İhraç Değeri: Tahvil şirket tarafından satışa çıkarıldığında gelen talebe göre belirlenen satış bedelidir. Genellikle nominal değerinin altında olur.

Piyasa Değeri: Tahvilin piyasalarda işlem gördüğü değerdir.

2.3.4. Tahvilin Şekli

Türk Ticaret Kanunu 425–427. maddelerine göre tahvilde bulunması gereken şekil şartlarından bazıları şöyledir:

- Şirket unvanı, konusu, merkezi, süresi
- Ticaret sicili tescil numarası
- Esas sermaye miktarı
- Ana sözleşme tarihi ve varsa değişiklik tarihleri
- Önceden çıkarılmış ve yeni çıkarılacak tahvillerin nominal değerler, itfa şekli, faiz oran ve vadesi
- Şirketi temsile yetkili en az iki imza.

Resim 2.13: Tahvil örneği.

2.3.5. Tahvil Piyasası

Tahvil piyasasında T.C. Merkez Bankası, borsa üyeleri ve SPK'den yetki belgesi alan bankalar işlem yapabilir. Yatırımcılar borsada şahsen işlem yapamaz. Yetki belgesine sahip aracı kuruluş yardımı ile işlem yaparlar.

- Bu işlem aşamalarının bazıları şöyledir:

- İşlem yapacak aracı kuruluş tahvil ve bono piyasası müdürlüğünü arayarak emirlerini iletir.
- Aracı kurum işlem türü, müşteri hesap kodu, nominal tutar, fiyat ve emir tipini bildirir.
- Verilen bilgileri eksperler sisteme girer.
- Pazardaki benzer tüm emirler piyasa izleme ekranından takip edilebilir.
- En iyi teklif en üstte yer alır ve o işlem gördükten sonra sıradaki en iyi teklif ekrana gelir.
- Piyasada işlem yapan taraflar birbirini tanımaz.
- Yapılan işlemler sonucu kaydedilen fiyat ve oranlar sonraki gün borsa bülteninde ilan edilir.

Sermaye piyasasının önemli yatırım araçlarından olan tahvil için vadenin uzun olması yatırımcı açısından sorun yaratır. Bu nedenle yatırımcı daha kısa vadeli, benzer getirili, riski düşük başka yatırım alternatiflerini tercih edebilir. Bu nedenle günümüzde tahvil vadeleri giderek kısalmaktadır.

Resim 2.14: Tahvil Yatırımı

2.3.6. Hisse Senedi ve Tahvilin Farkları

<i>Hisse senedi</i>	<i>tahvil</i>
➤ Sahibine ortaklık hakkı sağlar.	➤ Alacak hakkı sağlar.
➤ Sahibi yönetime katılır.	➤ Yönetime katılamaz.
➤ Vade farkı yoktur.	➤ Vade farkı vardır.
➤ Değişken getirilidir.	➤ Sabit getirilidir.
➤ Risk vardır.	➤ Risk yoktur.

2.4. Diğer Menkul Kıymetler

Hisse senedi ve tahvil dışında kullanılan başka yatırım alternatiflerin bazıları şöyledir:

Resim 2.15: Dolar

Resim 2.16: Külçe altın

2.4.1. Repo

Ellerinde menkul kıymet bulunan ve paraya ihtiyaç duyan kişi ve kurumların bu gereksinimlerini karşılamak için belli bir fiyattan, bir süre sonra geri almak üzere menkul kıymetlerini satmalarına repo denir. Elinde nakit olan ve yatırım yapmak isteyenlerin geçici olarak menkul kıymetleri satın almalarına ise ters repo denir. SPK'den yetki belgesi alan aracı kuruluşlar ve bankalar repo pazarında işlem yapabilirler.

- Repoya konu olan menkul kıymetler şunlardır:
  - Hazine bonoları
  - Devlet tahvilleri
  - Varlığa dayalı menkul kıymetler
  - Banka bonoları
- Reponun özellikleri
  - Repo kısa vadeli bir yatırım aracıdır. Vadesi bir (1) gün ile bir (1) ay arasında değişir.
  - Piyasada dolaşan para miktarına göre repo faiz oranları belirlenir. Piyasada para çok ise faiz düşer, para az ise faiz oranı yükselir.
  - Risksiz bir yatırım aracıdır.

2.4.2. Varlığa Dayalı Menkul Kıymet

Ticari işlemlerden doğan alacaklar karşılığında SPK'den izin alınarak çıkarılan kıymetli evraka ve varlığa dayalı menkul kıymet denir. SPK mevzuatına göre varlığa dayalı menkul kıymetlere konu olan alacaklar başka amaçla kullanılamaz, teminat gösterilemez, rehnedilemez ve haczedilemez.

- VDMK' lere konu olan alacaklar şunlardır:
  - Konut kredileri

- Tüketici kredileri
- İhracattan doğan alacaklar
- Finansal kiralamadan doğan alacaklar
- Diğer alacaklar

2.4.3. Gelir Ortaklığı Senedi

Kamuya ait olan baraj, köprü, karayolu, havayolu, demiryolu, elektrik santrali, telekomünikasyon sistemleri ile sivil deniz ve hava limanları gelirlerine yatırımcıları ortak etmek amacı ile çıkarılan senetlerdir.

- GOS'un özellikleri:
  - Devlet bütçesine kaynak sağlar.
  - Vergi avantajı ve teminat olarak kullanılabilirdiği için tercih edilmektedir.
  - Değişken faizlidir.
  - Enflasyon oranı üzerinde gelir sağlama garantisi vardır.

2.4.4. Menkul Kıymet ve Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı

Borsa ve diğer organize piyasalarda işlem gören menkul kıymetleri işletmek üzere anonim şirket şeklinde kurulan kuruluşlara menkul kıymet yatırım ortaklıkları denir. Gayrimenkullere dayalı araçlara ve gayrimenkullere yatırım yapmak üzere kurulan sermaye piyasası kurumlarına gayrimenkul yatırım ortaklığı denir Yatırım ortaklıkları aracılık yapamazlar, mevduat toplayamazlar, ticarî, ziraî, sınaî faaliyette bulunamazlar ve borç para veremezler. Yatırım ortaklığı katılımcıları kar payından yatırımları oranında eşit olarak faydalanırlar.

- Menkul ve gayrimenkul yatırım ortaklığının görevleri:
  - Portföy oluşturmak, yönetmek ve gerektiğinde değişiklik yapmak
  - Riski yatırımcıları göz önüne alarak en az şekilde dağıtmak
  - Gelişmeleri izleyerek gerekli önlemleri almak
  - Portföyün değerini arttırmak

➤ 2.4.6. Menkul Kıymet Yatırım Fonları

Katılma belgesi karşılığında halktan para toplamak ve riski dağıtarak portföy oluşturmak amacı ile oluşturulan sermaye piyasası araçlarına menkul kıymet yatırım fonu denir.

- Yatırım fonu bazıları şunlardır:
  - Hisse senedi fonu
  - Tahvil ve bono fonu
  - İştirak fonu
  - Yabancı menkul kıymetler fonu
  - Kıymetli madenler fonu

Bankalar, aracı kuruluşlar, sigorta şirketleri ve SPK'den izin alan kuruluşlar yatırım fonu kurabilirler. Fona katılanlara haklarını ve fon miktarını gösteren katılma belgesi verilir. Katılma belgesi fona iade edildiği zaman paraya çevrilir.

2.4.7. Altın

Halk tarafından en çok kullanılan yatırım aracıdır. Bu kadar talep görmesinin en önemli sebebi her yerde kolaylıkla paraya çevrilebilmesidir. Enflasyon, mevduat faizi, yabancı paraların kur değişimleri, hisse senedi fiyatları, petrol fiyatları altın fiyatları üzerinde etkili olmaktadır.

Resim 2.17: Altın

2.4.8. Mevduat Faizleri

Belli bir süre sonunda çekilmek üzere banka ya da diğer kredi kuruluşlarına yatırılan paraya vadeli mevduat denir. Vade yatırımcının tercihine bağlıdır. 1 ay, 3 ay, 6 ay, 1 yıl vb. vadeler seçilebilir. Belirlenen vade dolmadan para çekilirse yatırımcı faiz hakkından vazgeçmiş olur.

Resim 2.18: Banka

2.4.9. Döviz

Enflasyon dönemlerinde çok tercih edilen bir yatırım aracıdır. Döviz tercih eden yatırımcıların getirisi kur artışlarıdır. Ayrıca vadeli döviz tevdiat hesabı açtırarak faiz geliri de elde edilebilir. Döviz, uluslararası gelişmelerden ve bankaların faiz oranlarından etkilenir.

Resim 2.19: Döviz

2.4.10. Kâr Zarar Ortaklığı Belgesi

Faizsiz kazancı tercih eden yatırımcıların tercih ettiği bir yatırım türüdür. Sermaye Piyasası Kurulunun iznine bağlıdır. Yatırımcının oy hakkının olmaması ve vade bulunması nedeniyle hisse senedinden farklıdır. Kar ya da zarara ortak olunması nedeniyle hisse senedine benzemektedir.

2.4.11. Katılma İntifa Senedi

Şirket ile ilgisi olan kişilere yarar sağlamak amacı ile çıkarılan, kâr payı ya da yeni çıkarılacak hisse senetlerinden alma hakkı tanıyan hisse senedi çeşididir. Ortaklık, oy hakkı ve yönetime katılma söz konusu değildir.

2.4.12. Oydan Yoksun Hisse Senedi

Kâr payı ve istenirse tasfiye sonucuna iştirak hakkı veren ancak oy hakkı tanımayan hisse senedi türüdür.

2.4.13. Hazine Bonoları ve Devlet Tahvilleri

Devlet ve kamu kuruluşlarının kısa veya uzun vadeli fon ihtiyacını karşılamak için çıkardıkları sahibine alacak hakkı tanıyan senetlerdir. Devlet yeni yatırım yapmak ya da bütçe açıklarını kapatmak amacı ile hazine bonusu ya da devlet tahvili çıkarabilir. Risksiz bir yatırımdır ve faizi vergiden muafır.

2.4.14. Banka Bonoları ve Banka Garantili Bonolar

Kalkınma ve yatırım bankalarının finansman temin etmek için çıkardıkları senetlerdir. Ortaklık değil sadece alacak hakkı sağlar.

2.4.15. Finansman Bonoları

Anonim şirketlerin kısa vadeli kaynak temini için çıkardıkları, alacak hakkı sağlayan borçlanma senetleridir.

2.4.16. Gayrimenkul Yatırımı

Altına benzeyen geleneksel bir yatırım aracıdır. Riski yoktur. Ayrıca gayrimenkulun değerinde artış olabilir. Ancak kolayca paraya çevrilemez ve tahribat durumunda gayrimenkulun değeri azalabilir.

Resim 2.20: Uyarı levhası

UYGULAMA FAALİYETİ

İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak aşağıdaki işlem basamaklarını tamamladığınızda Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Usul Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve bağlı mevzuata uygun olarak menkul kıymetlere ilişkin belgeleri düzenleyebileceksiniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Piyasaları takip ediniz.	➤ Şirketin durumunu borsa haberlerinden, gazetelerin ekonomi sayfalarından, borsa süreli yayınlarından ve internetten takip ediniz.
➤ Hisse senedinin şeklini görünüz.	➤ Bir aracı kuruma giderek örnek talebinde bulunabilirsiniz. ➤ Bir bankaya giderek örnek belge talebinde bulunabilirsiniz. ➤ Borsa ile ilgili süreli yayınları edinerek belge örnekleri temin edebilirsiniz.
➤ Hisse senedi piyasasından şirket seçiniz.	➤ İşletmenin sermayesini öğreniniz. ➤ İşletmenin hisse senetlerine ne kadar talep olduğunu sorunuz. ➤ İşletmenin borsadaki değer artış ve azalışlarını sorarak son bir haftalık verilerini kaydediniz. ➤ İşletmenin hisse senetlerini hangi şekilde çıkardığını sorunuz.
➤ Hisse senedi piyasasının seans saatlerini takip ediniz.	➤ Ulusal pazar seans saatlerini sorunuz. ➤ Yeni ekonomi pazarı seans saatlerini sorunuz. ➤ Birincil piyasa seans saatlerini sorunuz. ➤ Gözaltı pazarı seans saatlerini sorunuz. ➤ Toptan satışlar pazarı seans saatlerini sorunuz.
➤ Hisse senedi ve pazarda işlem gören şirketleri takip ediniz.	➤ Fon pazarında işlem gören bir şirket ismi öğreniniz. ➤ İkincil ulusal pazarda işlem gören bir şirket ismi öğreniniz. ➤ Gözaltı pazarında işlem gören bir şirket ismi öğreniniz.
➤ Tahvilin şeklini görünüz.	➤ Bir tahvil şekli veya örneğini temin ederek sınıfa getiriniz ve sınıfta arkadaşlarınız ile inceleyiniz. ➤ Bir bankaya giderek örnek belge talebinde bulunabilirsiniz.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tahvil çıkarma şartlarını tespit ediniz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ İşletmenin ödenmiş sermaye tutarını sorunuz. ➤ İşletmenin ne zaman ve ne amaçla tahvil çıkardığını sorunuz. ➤ İşletmenin çıkardığı tahvilin vadesini öğreniniz. ➤ İşletmenin çıkardığı tahvilin faiz oranını sorunuz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tahvil ve hisse senedini karşılaştırınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Çıkaran kuruluşlar açısından hisse senedi ve tahvilin farklarını sorunuz. Hak ve sorumluluklar açısından hisse senedi ve tahvilin farklarını sorunuz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tahvilde fiyat ve değer kavramlarını ayırt ediniz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Piyasa eksperinin kim olduğunu sorunuz. ➤ Tahvil piyasasında alım satım işlemlerinin ne şekilde yapıldığını sorunuz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Repo yatırımını araştırınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bir bankaya girerek repo hakkında bilgi toplayınız. ➤ Repoda uygulanan vadeleri öğreniniz. ➤ Repo faiz oranlarını öğreniniz. ➤ Repo yatırımının avantajlarını öğreniniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gelir ortaklığı senedine yatırımı araştırınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gelir ortaklığı senedinin getirileri ve risklerini araştırınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Diğer menkul kıymetlere yatırımı araştırınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Menkul kıymet yatırım ortaklığının görevlerinin neler olduğunu sorunuz. ➤ Gayrimenkul yatırım ortaklığının faaliyet alanlarını sorunuz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Varlığa dayalı menkul kıymete yatırımı araştırınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Varlığa dayalı menkul kıymete konu olan alacakların neler olduğunu sorunuz. ➤ Varlığa dayalı menkul kıymet çıkarma yetkisine sahip olanları sorunuz
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Döviz ve altına yatırımı araştırınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ İnsanların neden altın yatırımını tercih ettiklerini sorunuz. ➤ Döviz yatırımının nedenlerini öğreniniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A. Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. (...)Yatırım tasarrufların çeşitli araçlar ile değerlendirilmesine denir.
2. (...)İnsanlar çok zengin olmak için yatırım yapar.
3. (...)Yatırım ileriye dönük beklentiler için yapılır.
4. (...)Yatırımda kullanılacak kaynak gelirin tamamı olmalıdır.
5. (...)Fon arz edenler ile fon talep edenlerin karşılaştığı ve alım satım yaptıkları yere piyasa denir.
6. (...)Kolektif şirketler hisse senedi çıkarma yetkisine sahiptir.
7. (...)Hisse senedi çıkarılması sırasında belirlenen ve üzerinde yazılı olan değere nominal değer denir.
8. (...)İşletmenin kâr elde etmesi durumunda hisse senetleri sahiplerinin alacağı paya temettü denir.
9. (...)Hisse senedinin üzerinde senedin çıkış tarihi bulunmak zorundadır.
10. (...)İstikrarlı şirketler gözaltı pazarında işlem görür.
11. (...)Kamu kuruluşları tahvil çıkarma yetkisine sahip değildir.
12. (...)Tahvil sahibi vade sonunda ne kadar getiri elde edeceğini bilir.

B. Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Hangisi yatırım araçlarından biri değildir?
A) Mevduat faizi
B) Devlet tahvili
C) Yastık altı birikimi
D) Repo
E) Altın
2. Hangi işlem sonucu tasarruf hesaplanır?
A) Kar – Zarar
B) Gelir – Gider
C) Aylık Kazanç – Faiz
D) Gelir - Gider
E) Gelir- Yatırım
3. Hangisi yatırımı riskli kılar?
A) Yatırımı borç ile yapmak
B) Tasarrufla yatırım yapmak
C) Yatırım öncesi araştırma yapmak
D) Olası getirileri hesaplamak
E) Yatırım danışmanlarından bilgi almak

4. Hangisi mali piyasasının unsurları arasında yer almaz?
- A) Tasarrufu olmayanlar
  - B) Yatırımcılar
  - C) Yatırım araçları
  - D) Aracı kuruluşlar
  - E) Finans kuruluşları
5. Hangisi sermaye piyasası faaliyetlerinden biri değildir?
- A) Alım satım aracılık yapmak
  - B) Danışmanlık yapmak
  - C) Bankacılık işlemleri yapmak
  - D) Portföy yönetmek
  - E) Yatırım araçlarını denetleme
6. Borsada işlemlerin başlaması ve bitmesi arasında geçen süreye ne denir?
- A) Lot
  - B) Emir
  - C) Seans
  - D) Endeks
  - E) portföy
7. Ana sözleşme ile oy hakkı, kâra iştirak vb. açılardan sahiplerine diğerlerine göre daha özel haklar sağlayan hisse senetlerine ne denir?
- A) Nama yazılı hisse senedi
  - B) İmtiyazlı hisse senedi
  - C) İntifa hisse senedi
  - D) Primle hisse senedi
  - E) Hamiline yazılı hisse senedi
8. Hangisi tahvilin özelliklerinden biridir?
- A) Sabit getirilidir.
  - B) Yönetime katılma hakkı sağlar.
  - C) Kar- zarar ortaklığı sağlar.
  - D) Risklidir.
  - E) Oy hakkı vardır
9. Tahvilin üzerindeki yazılı değere ne denir?
- A) İhraç değeri
  - B) Nominal (İtibari) değer
  - C) Piyasa değeri
  - D) Primli değer
  - E) Satış fiyatı

10. Hisse senedi, tahvil ve diğer menkul kıymetlerin işlem gördüğü örgütlü pazarlara ne denir?
- A) Pazar
  - B) Piyasa
  - C) Borsa
  - D) Banka
  - E) Finans kuruluşu

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise **Modül Değerlendirme**'ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

1. (...)Bono, poliçe ve çek birer kıymetli evraktır.
2. (...)Bono, poliçe ve çek istenildiği gibi düzenlenebilir.
3. (...)Kıymetli evraklarda yazı ve rakam ile yazılan tutar arasında bir fark varsa yazı ile yazılan geçerlidir.
4. (...)Bono, poliçe ve çek birer kredi aracıdır.
5. (...)Poliçenin düzenlenebilmesi için muhatabın kabul etmesi gerekir
6. (...)Çeklerde vade vardır.
7. (...)Bononun diğer adı emre muharrer senettir.
8. (...)Bono, poliçe ve çekte üçlü ilişki söz konusudur.
9. (...)Çek hamiline ya da nama düzenlenebilir.
10. (...)Tüm kıymetli evraklar ciro ile başkasına devredilebilir.
11. (...)Sermaye şirketlerinin ortaklarına sermaye paylarını belgelendirmek amacı ile verdikleri kıymetli evraklara tahvil denir.
12. (...)Menkul kıymetler yatırım amacı ile kullanılır.
13. (...)Hisse senedi sahibi şirket yönetimine katılır ancak tahvil sahibi yönetime katılamaz.
14. (...)Döviz, uluslararası gelişmelerden ve bankaların faiz oranlarından etkilenmez.
15. (...)Alıcı ve satıcının karşılaştığı ve fonların el değiştirdiği yerlere banka denir.
16. (...)Aracı kuruluşlar sermaye piyasasında faaliyet gösterir.
17. (...)Konut kredileri ve tüketici kredileri varlığa dayalı menkul kıymetlere konu olan alacaklardandır.
18. (...)Satışı arttırmak için tahvile bir banka ya da şirket garantisi veriliyorsa buna indeksli tahvil denir.
19. (...)Belli kurallara göre ve bir düzen içinde menkul kıymet alım satımının yapıldığı organize olmuş piyasalara borsa denir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki materyale geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri, **EVET**, kazanamadığınız becerileri **HAYIR** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Bono ile ilgili olarak; A) Bononun şekil şartlarını öğrendiniz mi? B) Bononun ciro edilme çeşitlerini öğrendiniz mi?		
2. Çek ile ilgili olarak; A) Çekte şekil şartları ve çekin bankalardan alınması ile ilgili kanun maddelerini öğrendiniz mi? B) Karşılıksız çek çekmenin sonuçlarını öğrendiniz mi?		
3. Poliçe ile ilgili olarak; A) Poliçede tarafları ve sorumluluklarını öğrendiniz mi? B) Poliçede ciro çeşitlerini ve sınıflandırılmasını öğrendiniz mi?		
4. Yatırım araçlarını tanıdınız mı?		
5. Sabit getirili yatırım araçlarını ayırt edebiliyor musunuz?		
6. Değişken getirili yatırım araçlarını ayırt edebiliyor musunuz?		
7. Yatırımda riskin önemini kavradınız mı?		
8. Belli miktar tasarrufunuz olduğunu kabul ederek yatırım kararı alıp yatırım yaptınız mı?		
9. Yatırım öncesi piyasa araştırması yaptınız mı?		
10. İnternet veya medyadan borsa verilerini takip edebiliyor musunuz?		
11. İMKB veya SPK sitelerini ziyaret ettiniz mi?		
12. İleride elde edeceğiniz kazancınız ile yatırım yapmaya hazır mısınız?		

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

Soru	Cevap
1	DOĞRU
2	YANLIŞ
3	DOĞRU
4	YANLIŞ
5	DOĞRU
6	YANLIŞ
7	DOĞRU
8	YANLIŞ
9	DOĞRU
10	DOĞRU

UYGULAMALI TESTLER CEVAP ANAHTARI (BONO)

	Vade 60	Vade Tarihi 01.08.2018	Türk Lirası 1.000 TL	No.
	<p>İşbu emre muharrer senedim mukabilinde 01.08.2018 tarihinde, Bayan İ. B. veya emrühavalesine yukarıda yazılı yalnız BİN.Türk Lirası ödeyeceğim. Bedeli mal olarak ahz olunmuştur. İşbu bono vadesinde ödenmediği takdirde müteakip bonoların da Muacceliyet kesbedeceğinden, ihtilaf vukunda ANKARA Mahkemelerinin selâhiyetine şimdiden kabul eylerim.</p>			
ÖDEYECEK	İsim : S. B.	Tanzim Tarihi 01.06.2011		
	Adresi : MENEKŞE BLV. 41/8 ANKARA	Vergi Dairesi ve Hesap Numarası: Mithatpaşa VD: 1568974623		
	Kefil :			
	Düzenleyen			
	İmza			

ÇEK

T.C. ZİRAAT BANKASI
7985 Akyazı/ADAPAZARI

Keşide yeri, tarihi
ADAPAZARI,06.12.2018

1.250. - TL

Bu çek karşılığında B. C.' YA yalnız#.binikiyüzelli.-TL.# ödeyiniz.

Hesap NO: 5000001
Çek No: 598725695

Z. B.
İMZA

POLİÇE

Vade tarihi
15./08./2018

Türk lirası
3.250.TL

Keşide Tarihi ve yeri
15.06.2011 ANKARA

İşbu poliçe mukabilinde 15/08/2018 Tarihinde Bay E. D. veya emrühavalesine
.....ANKARA.....'da ..#üçbinikiyüzelli TL#... ödeyiniz.

Muhatap
N.Y.

Kabulümdür

Keşideci
A.Y.

Adres / Ödeme Yeri
Sevgi sk. 9/99 -Ankara

ÖĞRENME FAALİYETİ-2 CEVAP ANAHTARI

DOĞRU-YANLIŞ SORULARI

Soru	Cevap
1	DOĞRU
2	YANLIŞ
3	DOĞRU
4	YANLIŞ
5	DOĞRU
6	YANLIŞ
7	DOĞRU
8	DOĞRU
9	YANLIŞ
10	YANLIŞ
11	YANLIŞ
12	DOĞRU

ÇOKTAN SEÇMELİ SORULAR

Soru	Cevap
1	C
2	B
3	A
4	A
5	B
6	D
7	B
8	A
9	B
10	C

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

DOĞRU-YANLIŞ SORULARI

Soru	Cevap
1	DOĞRU
2	YANLIŞ
3	DOĞRU
4	YANLIŞ
5	DOĞRU
6	YANLIŞ
7	DOĞRU
8	YANLIŞ
9	DOĞRU
10	DOĞRU
11	DOĞRU
12	YANLIŞ
13	DOĞRU
14	DOĞRU
15	YANLIŞ
16	YANLIŞ
17	DOĞRU
18	DOĞRU
19	YANLIŞ

KAYNAKÇA

- 5941 Sayılı Çek Kanunu.
- www.tbb.org.tr 31.10.2017-10.00
- **Ekonomist Dergisi**, Sayı 2006/13.
- **Sermaye Piyasası Kurumu Mevzuatı**
- www.spk.gov.tr 02.11.2017-16.30
- www.imkb.gov.tr 01.11.2017-11.00